

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
SOCIOLOĢIJAS NODAĻAS
SOCIOLOĢIJAS BAKALaura STUDIJU PROGRAMMA

**SOCIĀLĀ UN KULTŪRAS KAPITĀLA
PERSPEKTĪVAS. KORDZIEDĀŠANA JAUNIEŠU VIDŪ.
KORU „SŌLA” UN „SKAN” PIEMĒRS**

BAKALaura DARBS

Autore: Nataļja Kovaļova

Studenta apliecības Nr. nk06027

Darba vadītājs: Profesors Tālis Tisenkopfs

RĪGA, 2009

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba nosaukums ir „Sociālā un kultūras kapitāla perspektīvas. Kordziedāšana jauniešu vidū. Koru „Sōla” un „Skan” piemērs”. Darba mērķi ir analizēt jauniešu koru dalībnieku sociālo un kultūras kapitālu: izpētīt piesaistes iemeslus korim, analizēt viedokli par dažādu vērtību svarīgumu, salīdzināt saliedējošā un vienojošā kapitāla lomu abu koru darbībā, izpētīt kultūras kapitāla ietekmi un nozīmi korī „Skan”. Pētījuma teorētisko daļu veido sociālā un kultūras kapitāla pamatnostādņu analīze. Darbā ir izmantotas kvantitatīvās metodes: sekundārā datu analīze un anketēšana. Analīzes rezultātā ir apstiprinājusies hipotēze „saliedējošais sociālais kapitāls jauniešu koru darbībā ir nozīmīgāks nekā vienojošais sociālais kapitāls”, bet hipotēze „sociālais kapitāls un kultūras kapitāls mijiedarbojas abpusēji” pierādīta daļēji.

Atslēgas vārdi: *sociālais kapitāls, kultūras kapitāls, jaunieši, koris*

ANNOTATION

The title of the diploma paper is „Social and culture capital perspective. Choir singing among young people in Latvia. The example of the choirs “Sola” and “Skan”. The aim of the diploma paper is to analyse the social and cultural capital of the choir participants: to find out the causes of involvement in the choir, to figure out the role of bonding and bridging social capital, as well as to explore the impact of the cultural capital on the choir *Skan* participants. The theoretical part contains the analysis of the social and cultural capital principles. There are quantitative methods used: secondary data analysis and questionnaires. In the process of the research this thesis has been proved: bonding social capital is more important than bridging social capital within the youth choir. The second thesis has been proved partly: social and cultural capital interact mutually.

Key words: social capital; cultural capital; youth; choir

SATURA RĀDĪTĀJS

Apzīmējumu saraksts.....	1
Ievads.....	2
1. Problēmas raksturojums	4
2. Problēmas teorētiskā analīze	5
2.1. Pjēra Burdjē kapitāla tipoloģija.....	5
2.2. Sociālā kapitāla jēdziens.....	6
2.3. Sociālā kapitāla veidi.....	11
2.4. Kultūras kapitāla un tā veidu raksturojums	13
2.5. Habitus.....	16
3. Jauniešu un sociālās grupas raksturojums	18
4. Līdz šim veiktie pētījumi.....	19
5. Koru Latvijā un pētāmo koru apraksts	23
6. Pētījuma metodoloģija.....	26
6.1. Pētījuma metodes un to pamatojums.....	26
6.2. Lauka darba apraksts.....	27
6.3. Aptaujas anketas saturs	28
6.4. Respondentu raksturojums.....	30
7. Rezultātu analīze.....	33
7.1. Sociālā kapitāla atspoguļojums koru darbībā	33
7.1.1. Koru dalībnieku piesaistes iemesli korim.....	33
7.1.2. Dažādu vērtību svarīgums koru dalībniekiem	34
7.1.3. Saliedējošais kapitāls.....	37
7.1.4. Vienojošais kapitāls.....	38
7.1.5. Saliedējošā un vienojošā sociālā kapitāla salīdzinājums.....	39
7.1.6. Informācijas avoti par kori un iestāšanas process	39
7.2. Kultūras kapitāla atspoguļojums kora Skan darbībā.....	42
7.2.1. Formālā kvalifikācija.....	42
7.2.2. Zināšanas par mākslu un kultūru	43

7.2.3. Kultūras gaumes un preferences (izvēle).....	44
7.2.4. Kultūras iemaņas un prasme	45
7.3. Sociālā kapitāla un kultūras kapitāla savstarpējā mijiedarbība.....	47
Secinājumi.....	49
Pateicības.....	52
Literatūras saraksts	53
Pielikumi.....	56
1. pielikums. Kora „Sōla” aptaujā izmantotā anketa	57
2. pielikums. Kora „Skan” aptaujā izmantotā anketa	59

APZĪMĒJUMU SARASTS

- **Jaunieši** – pēc Eiropas Padomes definīcijas, tā ir daudzveidīga, dinamiska sociāli demogrāfiska iedzīvotāju grupa, kurai ir raksturīgs aktīvs dzīvesveids, mobilitāte un vēlme attīstīties. Atbilstoši Jaunatnes likumā noteiktajam jaunieši ir personas vecumā no 13 līdz 25 gadiem.
- **Sociālais kapitāls** ir saistīts ar sociālajām attiecībām, vērtībām un pieejamajiem resursiem gan sociālā tīkla ietvaros, gan starp dažādiem sociālajiem tīkliem. Sociālo kapitālu veidojošās normas ietver sevī patiesīgumu, savstarpējo saistību izpildīšanu un sadarbību ar citiem cilvēkiem. Šajā pētījumā īpaša uzmanība tiek pievērsta divu sociālā kapitāla veidu izpausmei koru darbībā un to svarīgumam:
 - **saliedējošais (*bonding*) sociālais kapitāls** izveidojas no stiprām sociālām saitēm, kuras balstās uz identitāti un piederību grupai (ģimene, reliģiskā organizācija);
 - **vienojošais (*bridging*) sociālais kapitāls** atspoguļo attālāku un vājāku saikni starp cilvēkiem. Tās ir saites, piemēram, starp biznesa kolēģiem, paziņām, vai draugiem no dažādām etniskām grupām.
- **Kultūras kapitāls**, pēc franču sociologa Pjēra Burdjē (Pierre Bourdieu) definīcijas ir uz zināšanu balstītais iekšējais kods, kapitāla veids, kas ietver kultūras zināšanu formas, kompetences un atbilstošas darbības. Kultūras kapitāls ietver sevī labumu nesošus resursus, kuriem ir kultūras daba.
- **Habitus** ir komplekss jēdziens, kurš iekļauj motivācijas, izvēles, gaumes un emocijas, kā arī iemaņas un praktiskas sociālās zināšanas. Habitus ir ilgstošs tādu rīcību kopums, kuras ir pielietotas un pārnesamas no situācijas uz situāciju, kļūstot par cilvēka „otro dabu”.
- **Koris** – organizēts dziedātāju kolektīvs, grupa.
- **LKA** – Latvijas Kultūras akadēmija

IEVADS

Kordziedāšana Latvijā ir plaši izplatīta visās iedzīvotāju vecuma grupās – pastāv skolēnu, jauniešu un arī senioru kolektīvi. Regulāri notiekošie Dziesmu un deju svētki – Latvijas nemateriālās kultūras mantojums – arī ir apliecinājums tam, ka dziedāšanas tradīcijas latviešu vidū tiek cienītas, koptas un nodotas no paaudzes paaudzē. Iesākot dziedāšanas tradīciju vidusskolā, vairāki jaunieši turpina dziedāt arī augstskolu kolektīvos. Šajā darbā uzmanība tiks pievērsta divu augstskolu jauniešu korim, kuru dalībnieku viedokļi ļauj spriest par sociālā un kultūras kapitāla ietekmi uz darbību kolektīvā un piesaisti tam.

Šī tēma – jauniešu iesaistīšanās un darbība kolektīvos –, līdzīgi kā citas jauniešu aktivitātes, ir aktuāla un pētniecībai pieejama un noderīga. Ir svarīgi apzināties, kādi procesi notiek kolektīvos, kas piesaista jauniešus iesaistīties un darboties koros, un arī kādas vērtības mūsdienu jaunietim ir svarīgas. Autorei, kā ilggadējai vairāku pašdarbības kolektīvu (arī koru) dalībniecei, ir arī pētnieciska interese ieskatīties dažādu koru dzīvē, izanalizēt kolektīvu dalībnieku viedokļus un salīdzināt tos.

Mērķi: analizēt koru „Sōla” un „Skan” dalībnieku piesaistes iemeslus korim, analizēt dalībnieku viedokli par dažādu dzīves vērtību svarīgumu, salīdzināt saliedējošā un vienojošā kapitāla lomu abu koru darbībā, aplūkot jaunu biedru ienākšanas koros procesu un tā sarežģītību, izpētīt kultūras kapitāla ietekmi un nozīmi korī „Skan” (kultūras kapitāla līmenis, uzkrāšana un mantošana).

Hipotēzes:

- a) saliedējošais sociālais kapitāls jauniešu koru darbībā ir nozīmīgāks nekā vienojošais sociālais kapitāls
- b) sociālais kapitāls un kultūras kapitāls mijiedarbojas abpusēji

Darba uzdevumi:

1. Aprakstīt sociālā un kultūras kapitāla teoriju būtību Pjēra Burdjē un citu pētnieku darbos.
2. Raksturot abu kapitālu izpausmi un atražošanu koru darbībā.
3. Aprakstīt un pamatot anketēšanas un sekundārās datu analīzes kā pētīšanas metožu izvēli.
4. Aprakstīt datu iegūšanas procesu, analizēt iegūtos datus par korim „Sōla” un „Skan”, salīdzināt tos.

Pētījuma objekts

Darba pētījuma objekts ir divu Latvijas koru dziedātāji – jaunieši vecumā no 16 līdz 33 gadiem. Tie ir Latvijas Kultūras akadēmijas kora „Sōla” un Vidzemes augstskolas un Valmieras kultūras centra kora „Skan” dalībnieki. Tiek pētīti viņu viedokļi un pieredze saistībā ar dziedāšanu koros vispār, kā arī iesaistīšanos un dalību nosauktajos koros.

Metodes

Darbā tiks izmantota kvantitatīvā pētījumu metode – grupas (šajā gadījumā – korus) anketēšana. Tiks pielietota arī sekundāro datu analīze, kas dos iespēju salīdzināt datus, kuri iegūti dažādos laikos un ko ir snieguši atšķirīgi kolektīvi – gan ģeogrāfiskās atrašanās ziņā (Rīga un cita pilsēta), gan sociālajā aspektā. Dati no kora „Sōla” dalībniekiem tika iegūti 2008.gada novembrī, savukārt, no kora „Skan” – 2009.gada maijā. Aptaujas anketa, kura tika izmantota pirmajai anketēšanai, tika papildināta ar jautājumiem, kas ir saistīti ar kultūras kapitāla perspektīvu. Tādejādi, tiek salīdzināti dati, kas attiecas uz sociālā kapitāla perspektīvu, bet dati par kultūras kapitāla ietekmi ir analizēti, pamatojoties tikai uz kora „Skan” dalībnieku atbildēm.

Darbu veido divas lielas daļas – problēmas teorētiskā analīze un iegūto rezultātu analīze. Pirms rezultātu analīzes daļas ir ievietots metodoloģijas apraksts. Pirmajā daļā ir izklāstīts Pjēra Burdjē kapitālu un, konkrēti, sociālā un kultūras kapitāla raksturojums. Šajā nodaļā piedāvāts arī tādu pētnieku kā Džeimss Kolemans (*James Coleman*), Roberts Patnems (*Robert Putnam*), Frensiss Fukujama (*Francis Fukuyama*) un citu atziņas par augstākminētām teorijām. Šāda teorētiskā bāze izvēlēta, jo ļauj izpētīt korus dalībnieku piesaistes dažādus aspektus (piemēram, skatoties no sociālā kapitāla dažādu tipu viedokļa). Minētie autori tiek atzīti par gan socioloģijas, gan konkrētās teorijas klasiķiem un ievērojamiem pētniekiem, tāpēc šī darba autore uzskata viņu atziņas par uzticamām un noderīgām. Atsevišķa nodaļa veltīta iepriekš veiktiem pētījumiem par jautājumiem, kas ir tuvi šī darba tematikai.

Empīrisku daļu veido pētījuma metodoloģija, kas ietver arī informāciju par respondentiem, un iegūto datu salīdzinājums un analīze. Darba pielikumā ir aptaujas anketas, kuras tika pielietotas, anketējot kori „Sōla” un kori „Skan”.

1. PROBLĒMAS RAKSTUROJUMS

Uzsākot mācības augstskolās, jaunieši vienmēr nokļūst jaunā vidē, bieži arī maina dzīves vietu. Piemēram, Rīgas augstskolās studē jaunieši no visiem Latvijas reģioniem. Lai iejustos jaunajā vidē, nodibinātu kontaktus, sakarus un atrastu draugus, viņi izmanto dažādas metodes un institūcijas. Viens no socializēšanās veidiem ir Latvijā plaši izplatīta parādība – kori.

Vairākām Latvijas augstskolām ir savi pašdarbības kolektīvi, tajā skaitā kori, kuri pilda ne tikai māksliniecisku un kultūras funkciju, bet ir arī svarīgs sociālā un kultūras kapitāla ražošanas un uzkrāšanas avots. Sociālais kapitāls ir attiecināms uz saitēm starp grupas dalībniekiem, tas varētu sniegt tiem dažādus labumus un piedāvāt jaunas iespējas caur sociāliem kontaktiem. Tomēr jāatceras, ka sociālais kapitāls nav vienmēr ar plus zīmi, tā negatīvie aspekti var būt, piemēram, korupcija, vai grupas noslēgtība. Šajā darbā ir svarīgi noskaidrot, kā tieši sociālais kapitāls ietekmē jauniešu iesaistīšanos un dziedāšanu koros, kā arī salīdzināt dažādu sociālā kapitāla veidu ietekmes.

Kultūras kapitāla perspektīva tiek aplūkota tādā veidā, kādu to ir ieviesis, skaidrojis un pielietojis franču sociologs, antropologs un filozofs Pjērs Burdjē. Viņa kultūras kapitāla koncepts paredz tā dažādus iemiejumus un uzkrāšanas veidus, kuri šajā pētījumā tiks pielietoti, pētot korī dziedājošo jauniešu kultūras zināšanu mūzikā līmeni un citus kultūras kapitāla izpausmes veidus.

Kultūras izglītību var uzskatīt par vienu no svarīgākajām un, nevar apšaubīt, ka dziedāšana un līdzdalība koru kolektīvos ietekmē jauniešu kultūrizglītību un palīdz ne tikai attīstīt dziedāšanas prasmes, bet arī nodibināt sociālus kontaktus, paplašināt savus sociālos tīklus un arī iemācīties strādāt kolektīvā un respektēt citu kora dalībnieku viedokli.

2. PROBLĒMAS TEORĒTISKĀ ANALĪZE

2.1. Pjēra Burdjē kapitāla tipoloģija

Pjērs Burdjē definē jēdzienu „kapitāls” šādi: „*Varas veids, kas atvasināts no ekonomiskā kapitāla. Ekonomiskais kapitāls kalpo par citu kapitāla veidu ekvivalentu (simbolisko, kultūras, akadēmisko)*” (Burdjē, 2004, 395. lpp.) Savos darbos viņš visbiežāk piemin un analizē četras kapitāla formas – ekonomisko, sociālo, simbolisko un kultūras kapitālu. Pjērs Burdjē tiek atzīts par svarīgāko kultūras teorijas un kultūras pētniecības zinātnieku.

Burdjē sadala kapitālu trijos fundamentālajos veidos atkarībā no lauka, kurā kapitāls darbojas un izmaksām, kuras ir nepieciešamas izmaiņām, lai šīs kapitāls darbotos: ekonomiskais, kultūras un sociālais kapitāls. Savukārt, kultūras kapitāls var izpausties trijās formās: inkorporēts/ ietvertais (*embodied state*); objektivizētais (*objectified state*) un institucionalizētais (*institutionalized state*) kultūras kapitāls. (Bourdieu, The Forms of Capital) Šajā darbā autore akcentu liek tieši uz kultūras un sociālo kapitālu. Tomēr, vispirms jāpievērš uzmanība ekonomiskajam kapitālam – tam, no kā, pēc Burdjē domām, tiek atvasinātas visas pārējās kapitāla formas.

Ekonomiskais kapitāls ir nekavējoties un tieši pārvēršams naudā un var būt institucionalizēts īpašuma tiesību formā. (Bourdieu, The Forms of Capital) Pārējie kapitāla veidi var būt veidoti no ekonomiskā kapitāla, tomēr būtiska loma būs transformācijām, vajadzīgām, lai izveidotu spēku, kas darbosies interesējošā laukā. P.Burdjē min piemēru, ka ekonomiskais kapitāls dod tūlītēju pieeju kādai precei vai pakalpojumiem, bez sekundārām izmaksām. Tomēr citas lietas var dabūt tikai ar sociālā kapitāla attiecību palīdzību, jeb sociālām saitēm. Tās nevar rasties vienā mirklī, piemērotajā brīdī, bet tikai līdz tam laikam, kamēr tās nebūs attīstījušies un praktizētas ilgu laiku. Tas tiek panākts, investējot saskarsmē, kas kļūst par laikietilpīgāku procesu. Tomēr, atšķirībā no ciniska (bet arī ekonomiskāka) ekonomiskās apmaiņas caurspīdīguma, kurā ekvivalenti vienā brīdī pāriet no vienām rokām citās, sociālās apmaiņas būtības neviennozīmīgums paredz daudz smalkāku laika ekonomiku.

Viena no būtiskajām sociālā kapitāla daļām ir vairāk vai mazāk institucionalizētu savstarpējās pazīšanās un pieņemšanas attiecību noturīgs tīkls, citiem vārdiem – piederību grupai. Tā dod locekļiem atbalstu kolektīvā kapitāla un reputācijas veidā. Ja tās attiecības ir balstītas uz noturīgām materiālās un simboliskās apmaiņas gadījumiem, tad sociālā kapitāla apjoms būs atkarīgs ne tikai no to attiecību, kuras cilvēks var efektīvi mobilizēt, tīkla izmēra,

bet arī no kapitālu (ekonomiskais, kultūras vai simboliskais) apjoma, kurš piemīt visiem, kas ar to cilvēku ir saistīts. (Bourdieu, The Forms of Capital)

P.Burdjē skaidro: ir redzams, ka ekonomiskā kapitāla transformācija sociālajā kapitālā paredz specifiskā darba ieguldījumu, t.i., acīm redzami neapmaksātu laika, uzmanības, rūpju, ieinteresētības tēriņus. No ekonomikas viedokļa šie bezmaksas ieguldījumi tiek uzskatīti par bezjēdzīgu tēriņu, bet no sociālās apmaiņas loģikas, tas ir vērtīgs ieguldījums, ieguvumi no kura parādīsies beigu beigās, naudas vai citā veidā. Līdzīgi, labākais kultūras kapitāla mērs ir laika daudzums, kas ir iztērēts tā apgūšanai. Līdzīgi, ja labākais kultūras kapitāla mērs ir laiks, kas ir veltīts tā apgūšanai, tad tas notiek tāpēc, ka ekonomiskā kapitāla transformācija kultūras kapitālā paredz laika tēriņus, kuri kļūst iespējami, pateicoties tam, ka cilvēkam pieder ekonomiskais kapitāls. Precīzāk, tas notiek tāpēc, ka kultūras kapitāls, kurš tiek nodots ģimenes robežās, pats ir atkarīgs ne tikai no daudzuma (kas uzkrājas ar laika palīdzību, kas ir ģimenes locekļiem), bet arī no laika, kuru var izmantot tā iegūšanai. (Bourdieu, The Forms of Capital).

2.2. Sociālā kapitāla jēdziens

Sociālā kapitāla jēdziens ir plaši pielietots socioloģijā, iespējams, tāpēc tam ir vairākas definīcijas – katrs pētnieks skaidro sociālo kapitālu citādāk. Lai iegūtu kopējo priekšstatu par to, kas kopumā ir „sociālais kapitāls”, darba autore ir apkopojusi dažas zīmīgāko pētnieku definīcijas.

Kā pirmais sociālā kapitāla jēdzienu ir izmantojis nevis kāds pazīstams teorētiķis, bet gan valsts lauku skolu inspektors no Rietumvirdžīnijas, ASV L.Dž.Henifens (L.J.Hanifan) 1916. gadā. Viņš izmantoja sociālā kapitāla jēdzienu, lai paskaidrotu sabiedrības iesaistīšanās nepieciešamību skolu sistēmas uzlabošanai. Pēc L.Dž.Henifena domām, sociālais kapitāls ir attiecināms uz to, kas ir sastopams cilvēku ikdienas dzīvē, piemēram, draudzības attiecībām un savstarpējiem sakariem starp indivīdiem un ģimenēm. Sociālais kapitāls, pēc L.Dž.Henifena, tiks uzkrāts, kaimiņiem sadarbojoties, un sociālais kapitāls apmierinās dalībnieku sociālās vajadzības un nodrošinās sociālo potenciālu, nepieciešamu, lai būtiski uzlabotu dzīves apstākļus visā kopienā. L.Dž.Henifens atzīmē, ka visas kopienas daļas gūs labumu no sadarbības, tai skaitā indivīdi iegūs palīdzību, līdzjūtību un draudzīgas attiecības ar kaimiņiem (Putnam, 2002: 19 lpp.).

Pirms 40 gadiem par sociālo kapitālu pētnieki sāka interesēties aktīvāk un turpina to darīt arī tagad, attīstot aizvien jaunas idejas un pētāmos laukus. Šajā laikā sociālo kapitālu ir pētījuši un izmantojuši sabiedrības analīzē Pjērs Burdjē (*Pierre Bourdieu*), Džeimss Kolemans (*James Coleman*), Roberts Patnems (*Robert Putnam*), Frensiss Fukujama (*Francis Fukuyama*) un citi pētnieki. Zemāk tiks apskatīts, kādus skaidrojumus katrs no minētajiem pētniekiem ir devis sociālajam kapitālam un kā, caur sociālā kapitāla prizmu, pētnieki ir skatījušies uz sabiedrību un tajā notiekošajiem procesiem.

Franču antropologs, sociologs un filozofs Pjērs Burdjē (*Pierre Bourdieu*) definē sociālo kapitālu, kā „*sociālos resursus, kas nodrošina piekļuvi ekonomiskajam kapitālam*”. (Sociālā kapitāla definīcijas literatūrā) Savā darbā „Kapitāla formas” (*The Forms of Capital*) P.Burdjē analizē saistību starp ekonomisko, kultūras un sociālo kapitālu. Viņš pievērš uzmanību tam, kā šīs atšķirīgās kapitāla formas pārveidojas no vienas otrā lai maksimāli uzkrātos.

Sociālais kapitāls tiek definēts kā reālo un potenciālo resursu kopums, kas saistīts ar ilgstošu vairāk vai mazāk institucionalizētu pazīšanās attiecību tīklu esamību, kas nodrošina katru no iesaistītajām pusēm ar atbalstu. (Bourdieu, Wacquant, 1996, 119.lpp.) P.Burdjē arī atzīmē, ka tīklā iesaistītajiem aģentiem ir jābūt pazīstamiem un abpusēji atzītiem. Atgriežoties pie pētāmā objekta, kora darbībai ir saistība ar visiem kapitāla veidiem, koristiem arī ir noteikta attiecību institucionalizācija, kas nodrošina iekļūšanu korī, galveno jautājumu risināšanu un iekšējo organizēšanu. Izmantojot P.Burdjē uzskatus par to, kādi ir nosacījumi, lai veidotos sociālais kapitāls, kora dalībniekiem ir jābūt pazīstamiem savā starpā noteiktu laiku, kā arī jāpieņem un jāciens vienam otru.

Amerikāņu sociologs Džeimss Kolemans (*James Coleman*) uzskata, ka „*sociālā kapitāla koncepcija kā resursa, kas ir izmantots darbībai, ir ceļš, kā ieviest sociālo struktūru racionālās rīcības paradigmā*”. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital) Viņš uzskata, ka sociālās attiecības veido būtiskus resursus caur tādiem procesiem kā saistību veidošanās, ekspektācijas un uzticēšanās, informācijas kanālu radīšana. Atšķirībā no P.Burdjē, Dž.Kolemans uzskata, ka sociālā kapitāla veidošana ir neapzināts process, sociālais kapitāls rodas kā citu, mērķtiecīgu aktivitāšu blakusprodukts. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital)

Dž.Kolemana pētījumi par sociālo kapitālu radās no viņa intereses savienot divu atšķirīgu disciplīnu – ekonomikas un socioloģijas– skatījumu. Pēc Dž.Kolemana domām, sociālais kapitāls nav viena realitāte, bet vairākas realitātes, kurām ir divi kopīgi elementi: tās

visas sastāv no kādiem sociālās struktūras aspektiem, un tās veicina noteiktas aktoru darbības – vienalga, indivīdu vai saistītu aktoru – struktūras iekšienē. Līdzīgi citiem kapitāla veidiem, sociālais kapitāls ir efektīvs, padarot iespējamus dažādus sasniegumus, kuri bez tā nebūtu panākami. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital)

Dž.Kolemans izdala trīs sociālā kapitāla perspektīvas formas:

- pienākumi un gaidas, kas ir atkarīgas no sociālās vides ticamības;
- sociālās struktūras informacionālās plūsmas spējas;
- normas, kuras ir pastiprinātas ar sankcijām. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital)

Savā rakstā Dž.Kolemans arī ir atzīmējis, kā īpašums, ko daļa vairākums sociālā kapitāla formu, atšķirībā no citām kapitāla formām, ir tā publiskā labuma aspekts: aktors vai aktori, kuri veido sociālo kapitālu, saņem tikai mazu tā labumu daļu, un šis fakts ved pie tā, ka sociālajā kapitālā netiek pietiekami daudz ieguldīts. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital) Izvērtējot dažādu grupu darbību, jāatzīmē, ka tās dalībnieki, baudot sociālo kapitālu, ne vienmēr rada un gūst savā īpašumā fiziskā kapitāla labumus. Ja iesaistītās personas ir tam gatavas un zina, ka iegūs pavisam citus, nemateriālus labumus, viņi veidos stipru un ilglaicīgu struktūru.

Dž.Kolemans atzīmē, ka sociālā kapitāla izveidošanās neatņemamas un svarīgas sastāvdaļas ir plaša savstarpēja *uzticēšanās (trust)* un *drošums (trustworthiness)*. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital) Ja tās piemīt grupai, tā var paveikt daudz vairāk, nekā līdzīga grupa bez uzticības, jo uzticoties viens otram, rodas lielāka pārliecība un arī brīvība rīkoties. Cilvēki var nedomāt par iespējamo risku, bet gan novirzīt visu enerģiju mērķu sasniegšanai. Dž.Kolemans uzsver, ka sabiedriskas attiecības var izveidot indivīdiem noderīgus kapitāla resursus. Tomēr, normas un sankcijas, kas kļūst iespējamās noteiktās sociālās struktūras gadījumā, mudina gūt labumu nevis sev, bet visiem, kas struktūrā ir iesaistīti. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital)

Amerikāņu politologs Frensiss Fukujama (*Francis Fukuyama*) skaidro sociālo kapitālu kā neformālu normu un vērtību kopumu, kurš veicina sadarbību starp diviem vai vairākiem atsevišķiem indivīdiem. Ja grupas dalībnieki var rēķināties ar to, ka pārējie uzvedīsies godīgi un uz viņiem var paļauties, tad viņi var droši uzticēties viens otram (Фукуюма, 2003, 30.lpp.). Normas, kuras izveido sociālo kapitālu, var svārstīties no savstarpīguma normām starp diviem draugiem, līdz komplicētām un sīki izstrādātām skaidri noformulētām doktrīnām, kā Kristietība vai Konfuciānisms. (Fukuyama, Social Capital and Civil Society)

Grāmatā „*Lielā pārraušana*” (*The Great Disruption*) (Фукуяма, 2003, 32.lpp.) F.Fukujama skaidro, ka sociālo kapitālu veido normas, kas ietver sevī tādas vērtības, kā *patiesīgums, savstarpējo saistību izpildīšana, sadarbība ar citiem cilvēkiem*. Viņš atzīst, ka ir iespējams izveidot efektīvi strādājošu grupu arī bez sociālā kapitāla palīdzības, izmantojot dažādus formālās koordinācijas mehānismus – tādus kā kontraktus, hierarhijas, konstitūcijas un juridiskās sistēmas. (Фукуяма, 2003, 32.lpp.) Tomēr, pēc autores domām, šādas grupas, strādājot kopīgi un gūstot panākumus, agri vai vēlu iegūs uzticību viens pret otru, tādā veidā radot sociālo kapitālu.

Sociālā kapitāla mērīšana ir vairāku pētījumu objekts un arī vienotas izstrādātas sistēmas neesamību var atzīt par sociālā kapitāla vājumu. Tomēr pētnieki mēģina piedāvāt dažādus indikatorus sociālā kapitāla mērīšanai. No augstāk minētā, F.Fukujama izdala divas problēmas, kas ar to ir saistītas. Pirmā problēma ir tajā, ka sociālam kapitālam ir svarīgi kvalitatīvie raksturojumi. Mērīšanai ir nepieciešams ņemt vērā kolektīvās darbības dabu, uz ko grupa ir spējīga, kas ietver sevī:

- izpildāmo darbību sarežģītības pakāpi,
- produkta vērtību, ko ražo grupa,
- produkta ražošanas iespēju nelabvēlīgos apstākļos. (Fukuyama, Social Capital and Civil Society)

Vēl viena problēma, ko piemin F.Fukujama saistībā ar sociālā kapitāla mērīšanu, ir saistīta ar tā saucamo „*pozitīvās uzticēšanās rādiusu*” jeb *pozitīvo piedalīšanos grupās eksternalitāti*. Eksternalitāte ir peļņa vai zaudējums, ko dabū tie, kas neņēma dalību dotajā darbībā. Negatīvās eksternalitātes piemērs ir apkārtējās vides piesārņojums – cena, kas jāmaksā cilvēkiem, kas tajā nav vainīgi. Kaut arī visām grupām ir nepieciešams sociālais kapitāls, lai funkcionētu, tomēr daži veido uzticības saites (līdz ar to, arī sociālo kapitālu) ne tikai savu locekļu vidū. (Фукуяма, 2003, 30.lpp.)

Tomēr jāpiebilst, ka, pēc Džeimsa Kolemana domām sociālais kapitāls nevar būt taustāms un pilnībā izmērāms, kā fiziskais un cilvēkkapitāls, jo tas eksistē *attiecībās* starp indivīdiem. (Coleman, Social Capital in the Creation of Human Capital) Tomēr vairāki pētnieki strādā pie sociālā kapitāla indikatoriem un, attiecīgi, mērīšanas kritērijiem.

Nākamais pētnieks bieži tiek citēts, ja tēma ir saistīta ar sociālo kapitālu. Roberts Putnems (*Robert Putnam*) arī lielā mērā ir popularizējis sociālā kapitāla jēdzienu. Savā grāmatā „*Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*” (Putnam, 2002, 16-18.lpp.) viņš raksta, ka sociālais kapitāls attiecas uz trīs sociālās dzīves iezīmēm –

tīkliem, normām un uzticību – kas sekmē dalībniekus rīkoties kopā efektīvāk, lai panāktu kopīgus mērķus. Viņš arī atzīmē, ka sociālie kontakti, tāpat kā fiziskais un cilvēku kapitāls, var ietekmēt gan individu, gan grupu produktivitāti. „*Sociālais kapitāls attiecas uz saitēm starp indivīdiem – sociāliem tīkliem un apmainīšanās un ticamības normām, kas veidojas starp tiem.*” (Putnam, 2002, 19.lpp.) Patnems arī min tādu faktu, ka 20.gadsimta laikā „sociālā kapitāla” jēdziens tika izgudrots vismaz sešas reizes, katru reizi veidojot rezonansi un interesi sabiedrībā.

R. Patnems raksta, ka sociāls kapitāls var dot gan privātu, gan publisku labumu. (Putnam, 2002, 16-18.lpp.) Piemēram, koris sniedz koncertus bērnu namos, veco ļaužu pansionātos un valsts svētkos, tai pašā laikā dziedātāji apmeklē jaunas vietas, ceļo un gūst gandarījumu par paveikto darbu.

Sociālais kapitāls var pieņemt dažādas formas un var būt pielietots dažādos veidos. Piemēram, R.Patnems sniedz interesantu piemēru – salīdzina olu putotāju un lidmašīnu. Tie abi ir fiziskā kapitāla sastāvdaļas, tomēr olu putotājs nelīdzēs valsts aizsardzībā, kā arī, ar lidmašīnas palīdzību nevarēs pagatavot omleti. (Putnam, 2002, 19.lpp.) Līdzīgi, sociālo kapitālu var veidot gan universitātes kopmītņu istabas biedri, gan darbība Sociologu asociācijā, gan koris, kurā cilvēks iet dziedāt katru pirmdien un ceturtdien.

Pēdējos gados sociālā kapitāla teorija tika pielietota vairāku pētnieku darbos un viens no tiem ir D.Narajanas un F.M.Kesidija pētījums „Dimensionālā pieeja sociālā kapitāla mērīšanā”. (Narayan, Cassidy „*A Dimensional Approach to Measure Social Capital*”) Tajā viņi ir izstrādājuši instrumentāriju sociālā kapitāla izmērīšanai, nedefinēja noteicošos faktorus, dimensijas un ilustratīvus sociālā kapitāla politiskas, ekonomiskas un sociālās sekas.

Savā darbā pētnieki akcentē praktisko sociālā kapitāla pielietojumu. Sociālā kapitāla pozitīvās sekas izpaudās normu ievērošanā, ģimenes atbalstā un labumos, kurus var iegūt no ārpusģimenes avotiem; viss iepriekšminētais ietekmēja labklājības līmeni un kopienas kolektīvo darbību. Sociālā kapitāla, kurš ir radies spēcīgajās cieši saistītajās grupās, negatīvas ietekmes var izpausties korupcijā un pārmērīgajā familiaritātē. Autori arī atzīmē, ka sociālais kapitāls var eksistēt tikai sadalīts starp grupas dalībniekiem. Lai dalītu un baudītu sociālā kapitāla labumus, grupas dalībniekiem jāmijiedarbojas savā starpā. Regulārā kontakta vai sanāksmju laikā (piemēram, reizi nedēļā) grupas dalībniekiem ir iespēja baudīt sociālā kapitālā labumus. Svarīgāka ir attiecību būtībā, nevis tas, kādā mērā indivīdi ir atkarīgi viens no otra. (Narayan, Cassidy, *A Dimensional Approach to Measure Social Capital*)

Neskatoties uz to, ka augstāk minētie pētnieki diezgan konkrēti definēja sociālā kapitāla fenomenu, Tilburgas Universitātes (Nīderlande) profesors Bārts Nūtebūms (*Bart Nooteboom*) savā pētījuma atzīmē, ka termins „sociālais kapitāls” var apzīmēt teju visu, kas attiecas uz saitēm starp cilvēkiem; tas apzīmē saišu kopumu, šo saišu īpatnības, nosacījumus to funkcionēšanai un rezultātu gūšanai. Sociālās saites ietver sevī arī formālās vai neformālās grupas un arī sakarus šo grupu starpā. Nosacījumi kultūras kapitāla eksistēšanai ietver formālās un neformālās institūcijas un uzticēšanās. Pēc B.Nūtebūma viedokļa, sociālajam kapitālam piemīt sekojošās pazīmes: sastāvs, struktūra, saturs, saišu veids un stiprums, kā arī uzticēšanās, likumi, kopīgās uzvedības normas vai vērtības, kas paredz šādas normas. (Nooteboom, Social Capital, Institutions and Trust) No šīs sociālā kapitāla definīcijas varētu tomēr secināt, ka uzticēšanās ir liela nozīme sociālā kapitāla veidošanas procesā un tas veidojas pakāpeniski, iesaistītām personām iepazīstoties vai arī tādā gadījumā, kad laba reputācija palīdz cilvēkam izmantot uzticēšanas „kredītu”.

Iepriekš tika apskatītas galvenās socioloģiskās atziņas par sociālo kapitālu kopumā un tā īpašībām un pazīmēm. Nākamajā apakšnodaļā tiks aplūkoti sociālā kapitāla veidi un to izpausme koru darbībā.

2.3. Sociālā kapitāla veidi

Iepriekšējā apakšnodaļā tika aplūkoti vairāku pētnieku sociālā kapitāla definīcijas un raksturojumi, kā arī galvenās atziņas un sociālā kapitāla iezīmes. Pamatā literatūrā ir sastopami divi sociālā kapitāla tipi – *saliedējošais* („bonding”) un *vienjošais* (savienošanās ar atšķirīgiem cilvēkiem un teritoriāli attālām grupām) („bridging” – burt. *savienošanās ar tiltu*). (Putnam, 2002, 17.lpp.) Taču daži autori mēdz izdalīt vēl vienu sociālā kapitāla tipu – institucionālo (*linking*) kapitālu, kurš savieno grupas ar institūcijām un palielina vertikālās saites. (Tisenkopfs, Lāce, Mieriņa, 2007, 6 lpp.)

R.Patnems skaidro, saliedējošo sociālo kapitālu kā savstarpīgumu grupas iekšienē, bet vienjošo sociālo kapitālu kā solidaritāti plašākajā sabiedrībā (Putnam, 2002, 17.lpp.). Saliedējošais sociālais kapitāls attiecas uz tīkliem, kuri kopienu saista ar citiem, kuri ir *līdzīgi* (homogēnas grupas dalībnieku starpā). Un vienjošais attiecas uz tīkliem, kuri kopienu saista ar citiem, kas ir *atšķirīgi* (heterogēnā grupa). (Schuller, 2007, 15.lpp.)

Marks Granoveters (*Mark Granovetter*) skaidro, ka saliedējošais kapitāls izveidojas no stiprām sociālām saitēm, kuras balstās uz identitāti un piederību grupai (ģimene, reliģiskā

organizācija), tajā laikā vienojošais kapitāls atspoguļo attālāku (vājāku) saikni starp cilvēkiem un ir raksturojams ar vājāku, bet vairāk „savienojošām pa taisno” (cross-cutting) saitēm, piemēram, biznesa kolēģiem, paziņām, vai draugiem no dažādām etniskām grupām. Pirmajam sociālā kapitāla viediem ir stiprās saites, bet vienojošajam kapitāls ir vājākas saites. (Granovetter, 1985, 490.lpp) Minot šo abu kapitālu izpausmju formas, bieži tiek izmantoti noziedznieku bandas kā sasaistes (bonding) piemērs un kori, kā savienošanas (bridging) tīklu piemērs. Tomēr būtu jāsaprot, ka kolektīvā (šajā gadījumā korī) sociālais kapitāls var pastāvēt abās formās, un veicināt attīstību divējādi.

Pasaules Bankas pētījumā dažādi sociālā kapitāla tipi ir skaidroti sekojoši: „saliedējošais sociālais kapitāls ir noderīgs eksistēšanai, tikšanai galā ar dzīvi („*getting by*”); vienojošais kapitāls ir noderīgs sasniegumiem, tikšanai uz augšu dzīvē („*getting ahead*”)). (Woolcock, Narayan, Social Capital: Implications for Development Theory, Research and Policy) No tā varētu secināt, ka saliedējošais sociālais kapitāls ir primārs un nozīmīgāks par vienojošo sociālo kapitālu.

Neskatoties uz to, ka sociālais kapitāls ir relatīvs lielums, tā ietekme ir vispilnīgākā tad, kad mijiedarbojas viendabīgas grupas dalībnieki. (Woolcock, Narayan, Social Capital: Implications for Development Theory, Research and Policy) Runājot par jauniešu koriem, kuri ir pašreizējā pētījuma objekti, ir iespējams noteikt kopīgas īpašības, kas raksturo grupu, kā viendabīgu: vecums, pamatnodarbošanās (lielākā daļa – skolēni, studenti), izglītības līmenis un pašreizēja dzīvesvieta (konkrētajā gadījumā – Rīga vai Valmiera).

Kā jau tika minēts agrāk, sociālo kapitālu var aplūkot gan individuālajā līmenī, gan grupā kopumā. Individuālajā līmenī tas veicina ne tikai saliedējošā kapitāla veidošanos (kas būtu vairāk attiecināms uz individuālo prasmju un spēju uzlabošanu dalības korī laikā), bet ar laiku sniedz arī tādus labumus un ieguvumus, kurus no dalības korī cilvēki bieži nemaz negaida. Otrais ieguvumu veids vairāk atbilst vienojošā kapitāla izpausmei, jo ietver sevī cita veida labumus un ieguvumus, ko cilvēki gūst ne tikai no saiknes ar grupas dalībniekiem (bet pārsvarā caur viņiem), bet arī ar tiem cilvēkiem, saikni ar kuriem viņi gūst caur ciešākās grupas dalībniekiem. Šis sociālā kapitāla veids var izpausties kora dalībniekam atrodot darbu, nodibinot vērtīgus kontaktus vai iepazīstoties ar savu topošo dzīves partneru, pateicoties dalībai korī.

Iepriekš minētie saliedējošā sociālā kapitāla trūkumi kora gadījumā var izpausties tādā veidā, ka kolektīvs kļūst noslēgts un nelabprāt pieņem jaunus biedrus. Protams, jauniešu kora

gadījumā ir nepieciešams uzņemt aizvien jaunus (demogrāfiskā un pieredzes ziņā) dziedātājus, lai saglabātu kategoriju „jauniešu”. Šī darba empīriskajā daļā ir plānots apskatīt arī šo aspektu.

2.3. Kultūras kapitāla un tā veidu raksturojums

Uzsākot nodaļu par tēmu, kura ir saistīta ar kultūru, būtu noderīgi nodefinēt galveno jēdzienu. Tomēr kultūras kopēja definīcija ir izplūdusi un arī grūti atrodama, jo tai ir ļoti plašs pielietojums gandrīz visās mūsu dzīves sfērās. Taču kultūras kapitāla jēdziens ir salīdzinoši jauns un konkrēts, tāpēc nebūs grūtību nodefinēt un pielietot to šajā darbā.

Viena no kultūras kapitāla definīcijām skan šādi: *„zināšanas, pieredze un/vai sakari, kuras kāds ir veidojis un krājis savas dzīves laikā, kas palīdz viņam sasniegt vairāk nekā kādam mazāk pieredzējušajam”*. (Barker, 2004, 12.lpp.) Kultūras kapitāls ir viens no diviem galvenajiem kapitāla veidiem, ko Pjērs Burdjē ir izmantojis savos darbos. P.Burdjē definē kultūras kapitālu kā uz zināšanu balstīto iekšējo kodu, kā kapitāla veidu, kas ietver kultūras zināšanu formas, kompetences un atbilstošas darbības. (Burdjē, 2004, 395.lpp.)

Citā kultūras kapitāla definīcijā ir minēti konkrēti piemēri: „Kultūras kapitāls ietver sevī labumu nesošus resursus, kuriem ir kultūras daba. Vispirms tās ir izglītība, izglītības iestādes autoritāte, kuru ir beidzis indivīds, viņu atestātu un diplomu pieprasījums darba tirgū. Kultūras kapitāla sastāvdaļa ir arī paša indivīda kultūras līmenis”. (Meņšikovs, Kapitāls socioloģiskajā aspektā: pētījuma teorētiskais pamatojums un operacionālie parametri)

Kultūras kapitāla jēdziens ir komplicēts, tas ne vienmēr ir mērojams ar vienu skalu, tas ietver sevī gan formālus, gan neformālus kultūras līdzekļus, raksturu un kultūras līdzības, kas ir mantotas no izcelsmes ģimenes - ieskaitot stāju, akcentu, gaumi u.c. (Warde, Tomlinson, McMeekin, Expanding tastes?: Cultural Omnivorousness & Social Change in the UK) Sociālie institūti, kuri piedalās kultūras kapitāla uzkrāšanas procesā (kā arī socializācijā), ir, galvenokārt, ģimene, tad arī skola un indivīdam apkārt esošā sabiedrība.

Savukārt kultūras kapitālu kā konceptu raksturojošas dimensijas ir šādas:

- objektīvas mākslas un kultūras zināšanas;
- kultūras gaumes un preferences;
- formāla kvalifikācija (piemēram, universitātes grāds, mūzikas eksāmeni);
- kultūras iemaņas un zināšanas (piemēram, prasme spēlēt kādu mūzikas instrumentu);
- spēja atšķirt un redzēt „labā” un „sliktā” īpašības. (Smith, 2001, 137.lpp.)

Pēc P.Burdjē tipoloģijas kultūras kapitāls var pieņemt trīs dažādas formās:

- ietvertais (*embodied state*) (apgūtais vai, burtiski, iemiesotais) stāvoklis, t.i., ilglaicīgas prāta un ķermeņa rīcības forma;
- objektīvetais (*objectified state*) stāvoklis – kultūras preču veidā (gleznas, grāmatas, vārdnīcas, instrumenti, ierīces u.tml.);
- institucionalizētais (*institutionalized state*) stāvoklis – objektīveta kapitāla forma, piemēram, konkrēts akadēmiskais kvalifikācijas grāds vai diploms (šo veidu P.Burdjē piedāvā analizēt atsevišķi, jo tā piešķir kultūras kapitālam oriģinālas īpašības, kuras, kā tika pieņemts, tas saglabā). (Bourdieu, The forms of Capital)

Zemāk šīs kultūras kapitāla atšķirīgas formas tiks aplūkotas konkrētāk:

Ietvertais/inkorporētais stāvoklis

Viena no kultūras kapitāla īpašībām ir saistība ar ķermeni, kultūras uzkrāšanās paredz iemiesošanās procesu. Šis process prasa paša investora laika tēriņu, jo nevar notikt caur trešo personu – līdzīgi fiziskās muskulatūras attīstīšanai vai ādas iedeguma gūšanai. Tāds inkorporētais kapitāls nevar tikt uzdāvināts vai pārdots. Kultūras kapitāls var būt iegūts atšķirīgā apjomā – atkarībā no laika, sabiedrības, sociālās šķiras – bez tīšas piespiešanas un absolūti neapzināti. Kultūras kapitāla nodošanas un iegūšanas sociālie nosacījumi ir vairāk apslēpti, nekā ekonomiskajam kapitālam, kultūras kapitāls funkcionē simboliskā kapitāla veidā, t.i. paliek neatzīts kā kapitāls, bet paliek leģitīmās kompetences kvalitātē, spēka veidā, kurš ietekmē atpazīstamību. (Bourdieu, The forms of Capital)

Kultūras kapitāla nodošanas loģikā ir atrodams visietekmīgākais tā simboliskās darbības princips. Kultūras kapitāla nodošana un iegūšana notiek ģimenē. Tas process sākas uzreiz tikai bērniem, kuru ģimenēs jau ir spēcīgs kultūras kapitāls. Šajā gadījumā uzkrāšanas periods iekļauj arī visu socializācijas periodu. No tā P.Burdjē secina, ka kultūras kapitāla nodošana ir viens no vislatentākajiem kapitāla mantošanas veidiem un, seko, ka tas iegūst proporcionāli lielu svaru atražošanas stratēģiju sistēmā. (Bourdieu, The forms of Capital) Sakarā ar kultūras kapitāla mantošanas aspektu, darba autori interesēja arī pētāmo koru dalībnieku dziedāšanas tradīcijas ģimenē. Šis kultūras kapitāla veids pēc savas būtības ir tuvs jēdzienam habitus, ko ir skaidrojis P.Burdjē un kurš vairāk ir aprakstīts nākamajā apakšnodaļā „2.5. Habitus”.

Lai uzkrātu kultūras kapitālu, indivīdam nepieciešamas zināšanas vai prasmes rīkoties attiecīgajā sfērā, tomēr bieži vien kultūras kapitāls tiek iegūts nespeciāli, apgrozoties konkrētā

sociālajā vidē. Laika daudzums, ko indivīds var izmantot kultūras kapitāla apgūšanai un uzkrāšanai, ir atkarīgs no brīvā laika daudzuma, ko indivīdam nodrošina ģimene – laika, kas būtu brīvs no ekonomiskās nepieciešamības. (Bourdieu, The forms of Capital)

Objektīvetais stāvoklis

Objektīvajam kultūras kapitālam piemīt dažas tādas īpašības, kuras ir definētas tikai mijiedarbībā ar kultūras kapitālu tā ietvertajā/ inkorporētajā formā. Kultūras kapitāls, kas ir objektīvs materiālos priekšmetos un līdzekļos (literāros darbos, gleznās, pieminekļos u.tml.) var tiks nodots materiāli. Kultūras labumi var tikt iegūti gan materiāli (kas paredz ekonomiskā kapitāla esamību), gan simboliski (tam ir vajadzīgs kultūras kapitāls).

Kultūras priekšmeti var ne tikai būt pārvērsti ekonomiskajā kapitālā, kas ir pašsaprotami, bet šīm lietām var tikt piemērotas autortiesības, kā arī simboliskā jēga, kas šos fiziskos priekšmetus padara par kultūras objektiem un piešķir tām nozīmi. Šī simboliskā jēga tātad savieno kultūras kapitāla objektīvo formu ar ietverto/ inkorporēto kapitālu. (Bourdieu, The forms of Capital)

Savā objektīvajā stāvoklī kultūras kapitāls demonstrē visas īpašības, kuras piemīt autonomai, savstarpēji saistītai pasaulei, kurai (kaut arī tā ir vēsturisko darbību produkts) ir savi likumi, kuri pārsniedz atsevišķu indivīdu gribu, tomēr tā paliek pieejama jebkuram aģentam vai aģentu grupai. (Bourdieu, The forms of Capital) Tomēr, P.Burdjē atgādina, ka kultūras kapitāls eksistē simboliski un materiāli aktīvajā formā tikai tad, kad ir aģentu piesavināts, īstenots un investēts kā līdzeklis, kā cīņas instruments kultūras ražošanas laukā.

Institucionālizētais (normatīvs) stāvoklis

Pēc P.Burdjē viedokļa, institucionalizācija nodrošina to, ka tiek augstu novērtēts kultūras kapitāls, kurš ir sankcionēts ar akadēmisko līdzekļu palīdzību, kas nodrošina juridiski garantētu kvalifikāciju, kura formāli nav atkarīga no tās īpašnieka personas. Ja personai ir akadēmiskā kvalifikācija, sertifikāts par kultūras kompetenci, kas dod savam īpašniekam vispārpieņemtu, pastāvīgu un likumīgi garantētu vērtību attiecībā uz kultūru, parādās sociāls noslēpums, kas rada tādu kultūras kapitāla formu, kura nav atkarīga no sava īpašnieka un arī no paša kultūras kapitāla. P.Burdjē min piemēru par konkursu, pieņemot cilvēkus darbā un institucionalizētu kvalifikācijas līmeni. Akadēmiskā kvalifikācija padara par iespējamu

izveidot pārveidošanas likmes starp kultūras un ekonomisko kapitālu, garantējot noteiktam akadēmiskajam kapitālam materiālu vērtību. Šis fakts parādās vairākos profesionālās darbības veidos, kur ir vērojama ļoti stingra saistība starp kvalifikāciju, rangu un atalgojumu. (Bourdieu, The forms of Capital)

Šajā pētījuma par kultūras kapitāla institucionalizēto formu var uzskatīt koru dalībnieku specializētās, t.i., muzikālās izglītības līmeni. Var pieņemt, ka mūzikas skolas diploms varētu būt bieži sastopams dokuments par muzikālo izglītību aptaujāto vidū. Varētu atzīmēt, ka katrs Latvijas skolnieks pamatskolā (bet daži arī vidusskolā) ir apmeklējis mūzikas stundas, par ko ir arī atzīme atestātā. Tomēr šis muzikālās izglītības (mūzikas stundas pamatskolā un vidusskolā) aspekts ir standarts, ko, visticamāk, neuztver un nenovērtē kā nopietnu sasniegumu.

Analizējot ar kultūras kapitālu saistītos jautājumus, pētnieki bieži izmanto P.Burdjē izstrādātu formulu: **[(habitus) (kapitāls)] + lauks = prakses, paradumi**. (Bourdieu, 1984, 101 lpp.) Tās skaidrojums varētu būt sekojošs: (cilvēka vēsture, raksturs, rīcības shēmas) reiz (cilvēka nauda, zināšanas, iemaņas, talanti, sakari, īpašums) plus vide, kurā indivīds atrodas, ir vienāds ar viņa praksēm un paradumiem. P.Burdjē darbos habitus un lauka jēdzieni bieži vien ir sastopami kopā, papildinot viens otru un skaidrojot indivīdu paradumus un prakses.

Kapitāla un to atšķirīgu iemiesojumu jēdzieni ir plaši aplūkoti jau iepriekšējās darba sadaļās, savukārt habitus raksturojums seko nākamajā apakšnodaļā.

2.5. Habitus

Kā jau ir minēts iepriekš, ne tikai kultūras kapitāla jēdzienu ir piedāvājis P.Burdjē; viņš to ir pētījis kopā ar tā attīstīto kategoriju – habitus. Pats autors piedāvā vairākus habitus skaidrojumus, ar katru no tiem gan precizējot definīciju, gan arī paplašinot jēdziena robežas.

Daži no P.Burdjē habitus jēdziena raksturojumiem: (Smith, 2001, 136.lpp.)

- empīriskās tendences uzvesties noteiktā veidā („dzīvesveids”);
- motivācijas, izvēles, gaumes un emocijas;
- ilgstošs tādu rīcību kopums, kuras ir pielietotas un pārnesamas no situācijas uz situāciju;
- iemaņas un praktiskas sociālās zināšanas.

Habitus arī tiek saprasts kā mēģinājums saskaņot struktūras idejas ar prakses idejām. Tas ir cieši saistīts ar neapzinātu un nerefleksīvu rīcību. To varētu nosaukt par resursu un

uzvedību kopumu, kas ir mums līdzīgi, ir mūsu galvās un ķermeņos, kurus mēs varam pielietot atšķirīgā sociālajā vidē. Ģimenei un skolai ir izšķirošā loma habitus dažādu uzkrājumu veidošanā. (Smith, 2001, 134.lpp.)

Habitus ir viena no ikdienišķās pasaules praktiskumiem; tāds „kultūras *know-how*”. (Edles, 2002, 224.-225. lpp.) Tas nodrošina „izjūtu par spēles noteikumiem” vai „praktisko jēgu/izjūtu”, kas ļauj cilvēkiem attīstīt neierobežotu skaitu stratēģiju, kuras palīdz neierobežotā skaitā situāciju. Tas arī ļauj specifiskās situācijās rīkoties veidā, kurš nav vienmēr iepriekš izrēķināts un kas nav vienkārši apzinātās paklausības jautājums. Saskaņā ar P.Burdjē, habitus ir „ilgstošu nododamu predispozīciju sistēma”. Habitus veidošanās process sākas agrā bērnībā un turpinās visu mūžu, kļūstot par „otro dabu”, tas arī rāda darbības laukā vairākas un atšķirīgas prakses. (Bourdieu, 1993, 5 lpp.)

Kā jau iepriekš tika pieminēts, P.Burdjē attīsta un pēta kopīgi lauka (field) un habitus savstarpējo saistību. Pēc teorētiķa modeļa, katrs sociāls veidojums ir strukturēts pēc hierarhiski organizētām lauka sistēmām (ir ekonomiskais lauks, izglītības lauks, politiskais lauks, kultūras lauks u.t.t.), kur katru definē kā strukturētu telpu ar saviem funkcionēšanas likumiem, varas attiecībām, kuri ir brīvi no politikas un ekonomikas (izņemot, protams, pašus šos laukus). Katrs lauks ir nosacīti autonom, tomēr struktūras ziņā tas ir homogēns ar citiem. Lauks ir dinamisks jēdziens, kur izmaiņas aģenta pozīcijās obligāti būs par iemeslu izmaiņām lauka struktūrā. (Bourdieu, 1993, 6.lpp.)

3. JAUNIEŠU UN SOCIĀLĀS GRUPAS RAKSTUROJUMS

Pētījuma objekts ir jauniešu kolektīvi – kori, tāpēc noderīgi būtu aplūkot jauniešus kā patstāvīgu sabiedrības daļu un noskaidrot kora kā grupas vietu sabiedrībā – kāda veida apvienība tā ir, pēc kāda principa cilvēki ir sapulcējušies u.t.t. Šajā apakšnodaļā ir aplūkots jauniešu raksturojums, kā arī kora kā sociālās grupas nozīme.

Jaunību sauc par visbūtiskāko identitātes meklēšanas posmu. (Koroļeva, 1999, 25. lpp.) Šajā dzīves periodā cilvēks aktīvi meklē nodarbošanās (mācību virzienu vai darba vietu), kā arī tiek veidota reliģiskā un politiskā pārliecība.

Identitātes veidošanos, pēc pētnieka E. Ēriksona (Eric H. Erikson) domām, ietekmē gan specifiskās vēsturiskās un sociāli kulturālās vides īpatnības, gan iepriekšējo paaudžu pieredze, gan tautas tradīcijas. (Erikson, 1968, 214. lpp.) Pētot jauniešu iesaistīšanos koros, būtu svarīgi atzīmēt, ka sabiedrības ideoloģiskie pamatojumi iespaido kolektīvās un individuālās identitātes veidošanos. Savukārt tas ietekmē ideoloģijas attīstību un jaunieši kļūst spējīgi izvērtēt un noraidīt to, kas ir novecojis, tā vietā pieņemot jaunas idejas un lietas. (Erikson, 1968, 214. lpp.)

Jauniešu apvienības un kolektīvi ir interesanti arī tāpēc, ka jauniešu un jaunības funkcijas sabiedrībā un vēsturē ir īpašas. Tās ietver sevī jaunu identifikācijas procesu – ar svarīgiem cilvēkiem un ideoloģiskiem spēkiem, kas pārņem jauniešu prātu. (Erikson, 1968, 257. lpp.) Tas nozīmē, ka jaunības gados notiek aktīvi meklējumi un pašidentifikācija, ko stipri var ietekmēt tādas lietas, kuras nobriedušam pieaugušam cilvēkam var likties parastas.

Aplūkojot kori sociālo grupu kontekstā, varētu identificēt to kā mazo grupu. To raksturo neliels pēc dalībnieku skaita cilvēku kopums, ko vieno kopējās intereses, mērķi, normas un uzvedības likumi, kā arī pastāvīga mijiedarbība. Mazās grupas eksistē reāli: tās ir pieejamas tiešai uztverei, apskatāmas pēc sava izmēra un eksistēšanas laika. (Добренъков, Кравченко, 2004, 244. lpp) Kori viegli iederas zem šī definīcijas: analizētie kori sastāv no 30-40 dalībniekiem (kas ir samērā neliels skaits), dalībniekus vieno vēlmes dziedāt, uzlabot savas muzikālās prasmes, uzstāties publikā ar koncertiem un, galu galā, labi pavadīt laiku jautrā kompānijā. Kori var aplūkot arī fiziski – piemēram, mēģinājumu laikā, kuri notiek diezgan regulāri, vismaz reizi nedēļā, kas arī izpilda pastāvīgas mijiedarbības nosacījumu.

Mazo grupu var uzskatīt par savienojošo tiltu starp indivīdu, lielām grupām un sabiedrību. Jo skaitliski mazāka ir grupa, jo ciešākas saites ir starp tās dalībniekiem. (Добренъков, Кравченко, 2004, 252. lpp)

4. LĪDZ ŠIM VEIKTIE PĒTĪJUMI

Meklējot un apstrādājot informāciju darba teorētiskajai daļai, tika pievērsta uzmanība arī agrāk veiktiem pētījumiem, kuru priekšmets būtu jaunatne, dziedāšana kolektīvos, ieguvumi no tās, kā arī sociālais vai kultūras kapitāls. Jāatzīmē, ka viens no labākajiem informācijas avotiem šim mērķim ir Sage on-line žurnālu datu bāze.¹ Tomēr lielā daļā tur atrodamu publikāciju sociālā kapitāla problemātikā ir skatīta no ekonomikas viedokļa, un tiek pētīta šī kapitāla nozīme labklājības nodrošināšanā.

Pētījums „*Labuma gūšana no kopienas mūzikas: sociālā kapitāla izpausmes kopienas korī gadījuma izpēte*” („*Capitalizing on community music: a case study of the manifestation of social capital in a community choir*”) ir veikts 2008. gadā Austrālijā. Pētījuma metodoloģija ietver aptauju, darba gaitā veiktos pierakstus un daļēji strukturētās intervijas. Analīzei tika izmantota 27 kopienas „Milton” kora dalībnieku sniegtā informācija, lai identificētu sociālā kapitāla indikatorus.

Raksta autori, apkopojot līdz šim publicētos sociālā kapitāla pētījumus ir sagrupējuši sekojošos indikatorus:

- dalība, mijiedarbība un pilsoniskā līdzdalība;
- tīkli un sakari;
- ģimenes un draugi;
- uzticēšanās;
- normas un vērtības;
- mācīšanās;
- piederība organizācijām, kuras balstās uz uzticību (*faith-based organizations*).

Vēlāk, analizējot datus, autori nonāk pie vēl viena indikatora, ko pētnieki pirms tam nav pieminējuši (izņemot L.Dž. Henifenu 1916.gadā) – sadraudzība (*fellowship*). Šis indikators, pēc autoru domām, attīstās saskarsmes un attiecību attīstības rezultātā, kas veicina uzticēšanās, draudzības un savstarpējā atbalsta rašanos. (Langston, Barrett, *Capitalizing on community music*)

Pētījuma gaitā iegūtie secinājumi ir šādi: kori un līdzīgas organizācijas ir spēcīgi kopienas resursi, izšķiroši sociālā kapitāla veidošanā, kas sniedz labumu visai kopienai; jo vairāk koris pilda pilsonisko un kopienas lomu, un tādejādi tērē sociālā kapitāla krājumus, jo vairāk sociālais kapitāls ir rādīts, un vēl lielākus sociālā kapitāla uzkrājumus veido koris (Langston, Barrett, *Capitalizing on community music*). Pētnieki arī secina, ka ir svarīgi

¹ Sage Journal Online Pieejams internetā: <http://online.sagepub.com/>

piedalīties un veicināt piedalīšanos kopienas aktivitātēs. Ir atzīmēts, ka šie rezultāti balstās tikai uz viena kora izpēti, tomēr, iespējams, ka citu līdzīgu organizāciju izpēte varētu sniegt līdzīgus rezultātus. Pētnieki pieņem, ka, turpinot šo tēmu, varētu pētīt veidus, kā sadraudzība (*fellowship*) ir pausta, saglabāta un attīstīta citās organizācijā un vidēs.

Apskatot zinātniskos darbus, kuri pēdējos gados ir bijuši izstrādāti Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē, īpaša uzmanība ir jāvelta Daces Dukātas bakalaura darbam „*Jaunā Rīgas teātra un Latvijas Nacionālā teātra skatītāju – jauniešu kultūras kapitāla analīze*”. (Dukāta, 2007) Šajā darbā studente salīdzina divu teātru pēc būtības atšķirīgo auditoriju – piemēram, JRT skatītāji – jaunieši teātri apmeklē tāpēc, ka tā izrādes ir mūsdienīgas, teātra atmosfēra ir nepiespiesta un mākslinieciska. Savukārt LNT skatītāji ir iecienījuši tā klasiskās un modernās lugas, kā arī šī teātra apmeklēšana tiek uzskatīta par svētkiem, atpūtu no ikdienas.

Darba teorētiskās daļas pamats ir kultūras kapitāla un sociālo tīklu teoriju analīze. Autore analizē abu respondentu grupu (JRT un LNT skatītāju) kultūras kapitālu, izmantojot kvalitatīvo pieeju – daļēji strukturētās padziļinātās intervijas. Tika intervētas arī abu teātru darbinieces. Viena no metodēm ir bijusi arī sekundāro datu analīze - Latvijas Universitātes Sociālo Zinātņu Fakultātes pētnieku veiktā pētījuma „Jauniešu kultūraktivitātes un nacionālā integrācija” Rīgas studentu aptaujas rezultātu analīze.

Datu analīze empīriskajā daļā balstās uz piecām kultūras kapitāla iezīmēm:

- *zināšanas par mākslu un kultūru*, tās ir jauniešu – skatītāju zināšanas par teātra aktualitātēm un kultūru vispār,
- *kultūras gaumi, stilu un izvēli*, skatītāja izvēles apmeklēt JRT vai LNT, kādēļ jaunieši apmeklē teātri, faktori, kuri ietekmē jaunieša izvēli, un sociālo tīklu ietekme uz jauniešu izvēli apmeklēt JRT vai LNT. Jauniešu informācijas ieguves kanāli,
- *formālās kvalifikācijas*, cik lielā mērā teātru piedāvājums sakrīt ar to, ko teātra skatītājs- jauniešs vēlas un grib redzēt,
- *kultūras iemaņas un prasmes*, jaunieša – skatītāja priekšzināšanas par teātra izrādi, kuru plāno apmeklēt,
- *spēju atšķirt un saskatīt atšķirības starp „labo” un „slikto”*, kas ir tie faktori, pēc kuriem jauniešs nosaka, vai izrāde, kuru viņš plāno apmeklēt, būs laba vai slikta, kas ir labs teātris un laba izrāde.

Darbā ir piedāvāts detalizēts un kvalitatīvs teoriju izklāsts, bet rezultātu analīzes daļā ir atrodami ļoti interesanti secinājumi par tēmu, kura ir saistoša, tomēr nav agrāk plaši pētīta un publicēta.

2000.gadā Lielbritānijā veikts pētījums, kura saīsināts nosaukums varētu būt „*Ieguvumi no dziedāšanas*” (Pilns nosaukums: *The perceived benefits of singing: findings from preliminary surveys of a university college choral society*, autori: Clift, Hancox). Pētījums ietver sevī divu aptauju rezultātus. Pirmajā posmā 84 universitātes kora dalībniekus lūdza aizpildīt īsu anketu, kurā tika jautāts par to, vai viņiem kādreiz ir nācies gūt labumu no dalības korī, un, vai ir arī bijuši gadījumi, kad dziedāšana korī ir uzlabojusi viņu veselības stāvokli. Otrajā posmā 91 kora dalībnieks bija aizpildījis strukturētu anketu ar 32 apgalvojumiem par dziedāšanu, kuri atspoguļoja idejas, izteiktas pirmajā pētījuma posmā. Piedāvātie apgalvojumi bija jānovērtē, izmantojot atbilžu skalu „ļoti piekrītu – piekrītu – neesmu pārliecināts (*unsure*) – nepiekrītu – ļoti nepiekrītu”

Pirmā posma rezultāti bija sekojoši: 87% aptaujāto piekrita, ka guva labumu sociālajā, bet 75% arī emocionālajā ziņā. 58% respondentu atzinuši, ka ir ieguvuši arī fizisku labumu, bet 49% - garīgu ieguvumu. Otrajā posmā vairāk nekā 40% aptaujāto pilnībā piekrita apgalvojumiem, ka „*dziedāšana palīdz man uzlabot manu garastāvokli*”, „*dziedāšana padara mani daudz laimīgāku*” un „*dziedāšana ir laba manai dvēselei*”.

Datu analīzes gaitā pētnieki ir izdalījuši sešas ar dziedāšanu saistīto labumu dimensijas:

- labums labsajūtai un relaksācijai;
- labums elpošanai un stājai;
- sociāli labumi;
- garīgi labumi;
- emocionāli labumi;
- labums sirdij un imunitātei.

Pētnieki apraksta mūzikas kā veselību ietekmējoša un arī ārstnieciska līdzekļa pētīšanas vēsturi. Tieši dziedāšanas pozitīvu ietekmi uz veselību pirmo reizi ir atzīmējis Džons Hārvejs Kellogs (Kellogs pārslu (corn-flakes) izgudrotājs). 1931.gadā mūzikas žurnālā *The Etude* viņš ir rakstījis, ka dziedāšana ne tikai ir labs vingrinājums plaušām, kas uzlabo elpošanu, bet arī cirkulāciju aknās, kuņģi un citos gremošanas orgānos, tādējādi uzlabojot gremošanas procesu kopumā. (Clift, Hancox, *The perceived benefits of singing: findings from preliminary surveys of a university college choral society*)

Otrās aptaujas rezultāti tika strukturēti, izmantojot metodi „Kronbaha alfa” (Cronbah’s alpha). Rezultāti tika salīdzināti arī dažādās demogrāfiskās grupās. No veiktās analīzes secināts, ka sievietes biežāk nekā vīrieši ir minējušas labsajūtas uzlabošanās un relaksācijas efektu, jaunāki kora dalībnieki biežāk nekā tie, kuri ir 20 un vairāk gadu veci, ir minējuši sociālos ieguvumus, un reliģiozāki respondenti biežāk nekā nereliģiozie dalībnieki ir atzīmējuši, ka ir dabūjuši garīgos ieguvumus no dziedāšanas korī.

Aplūkojot Latvijā veiktos pētījumus, kuri ir saistīti ar kultūru un sociālā kapitāla aspektu, jāpiemin 2008.gadā publicētais pētījums *”Dziesmu un deju svētki mainīgā sociālā vidē”*, ko ir veikuši Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūta (LU SPPI) pētnieki. Pētījumā ir apvienotas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes. Tas ietver sevī iedzīvotāju aptauju, ekspertintervijas, radošās laboratorijas, kā arī divu pašvaldību Dziesmu un deju svētku procesa gadījuma izpēti. Ekspertu vidū ir diriģenti, Dziesmu un deju svētku organizatori, kolektīvu vadītāji, pētnieki, kultūras pasākumu organizatori un pašvaldības pārstāvji.

Pētījuma gaitā izvirzītie pētnieciskie jautājumi ir sekojoši:

- kā mainījusies iedzīvotāju līdzdalība Dziesmu un deju svētku procesā;
- kā mainās Dziesmu un deju svētku organizācijas uzbūve;
- kā mainījušās svētku sociālās nozīmes.

Aplūkojot pētījuma gaitā iegūtos secinājumus, būtu jāpiemin viens no tiem: „2007.gada aptauja parāda, ka iedzīvotāji retāk piedalās svētkos, retāk tos apmeklē un retāk vēro masu medijos, nekā tas bija agrāk, spriežot pēc 2002.gada aptaujas. (..) tomēr nemainīgs ir kolektīvajā mākslinieciskajā pašdarbībā iesaistīto skaits – 1/10 visu Latvijas iedzīvotāju”. (Tisenkopfs, Daugavietis, Lāce, Sūna, Locika, Grundšteine, Dziesmu un deju svētki mainīgā sociālā vidē) Šis fakts var nozīmēt, ka jaunrades, svētku un pašdarbības loma Latvijas iedzīvotāju dienas kārtībā paliek tikpat svarīga kā agrāk. Jāatzīmē, ka minētajā pētījumā ir iekļauta arī darba autorese eseja *„Par manu kori”*, kurā ir aprakstīts Latvijas Universitātes koris Juventus un tā īpatnības.

Aprakstītie četri pētījumi ļāva ieskatīties dažādās mūzikas un mākslas pētīšanas dimensijās un ir palīdzējuši autorei dziļāk izprast, salīdzināt pētniecības aspektus un arī nedefinēt dažus šī darba virzienus un mērķus.

5. KORU LATVIJĀ UN PĒTĀMO KORU APRAKSTS

Latvieši vispār tiek atzīti par dziedošo tautu. Būtu grūti atrast pieaugušu cilvēku Latvijā, kas nekad nav dzirdējis dziesmu kora izpildījumā un nezinātu, kas ir koris. Koru klasifikācija paredz gan dalījumu pēc dzimuma (zēnu, meiteņu, sievietes, vīriešu), gan pēc vecuma (skolēnu, jauniešu, senioru). Konkursos un skatēs izdala vairākas koru kategorijas: sievietes, vīru, jauktie, senioru un mazākumtautību. Skolēnu Dziesmu svētkos (pilns nosaukums - Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki) pārsvarā piedalās 5-9.klašu kolektīvi un arī vidusskolas kori. Abi pētāmie kori, kuru nosaukumā ir vārds „jauniešu” un sastāvā ir gan sievietes, gan vīrieši, piedalās „lielajos” Dziesmu un deju svētkos (Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos).

Definīcija vēsta, ka **koris** ir dziedātāju grupa, kurā ir vairāk par vienu cilvēku katrā balss grupā. Jauktais koris parasti sastāv no sievietēm un vīriešiem. No seniem laikiem kori ir piedalījušies baznīcu dievkalpojumos. Mūsdienā profesionāli kori sastāv no vidēji 30 koristiem. (The New Encyclopedia of Britannica, 1991, 243.lpp) Jāpiebilst, ka Rīgā pašlaik ir koncentrējušies lielākie, pēc dziedātāju skaita kuplākie Latvijas kori. Sava veida koru uzskaitē un sasniegumu demonstrēšana notiek reizi četros gados pieaugušu un skolēnu koru Dziesmu un deju svētkos Rīgā. 2008.gada vasarā ir norisinājušies XXIV Vispārējo latviešu Dziesmu un XIV Deju svētki, kur dalību ņēma 394 kori. Jāatzīst, ka sīkākas statistikas par pēdējiem Vispārējiem Dziesmu un Deju svētkiem, izņemot kopējo dalībnieku, deju kolektīvu, koru un folkloras kopu skaitu, diemžēl nav.

Dziesmu un deju svētku ietvaros notiek arī Dziesmu jeb koru kari (2008. gada rudenī TV kanālā TV3 ir translēts dziedāšanas šovs ar identisku nosaukumu). Pēdējo reizi tajos piedalījās 36 kori no visas Latvijas (XXIV Vispārējo latviešu Dziesmu un XIV Deju svētku mājas lapa), tajā skaitā koris „Sōla” un koris „Skan”. Jāpiebilst, ka arī TV šovā „Koru kari” ir piedalījušies pētāmo koru dziedātāji un arī daži diriģenti.

Pētāmo koru apraksts

Darbā ir analizēti divi kori un to dalībnieki – Latvijas Kultūras akadēmijas jauniešu koris „Sōla” un Valmieras Kultūras centra un Vidzemes augstskolas jauniešu koris „Skan”. Koris „Sōla” tika izpētīts 2008.gada oktobrī – decembrī kursa darba „*Sociālā kapitāla perspektīva: jauniešu dziedāšana koros. Koris Sōla*” ietvaros – tā dalībnieki tika aptaujāti un datu analīzes gaitā rādās ideja par datu salīdzināšanu. Analīzes gaitā iegūtie secinājumi,

protams, nebija vispārināmi uz visiem Latvijas jauniešu koriem, tāpēc autorei rādās pētnieciska interese pielietot to pašu instrumentāriju vēlreiz, ar mērķi aplūkot kāda cita kora atbildes un salīdzināt tos.

Analīzei bija plānots izvēlēties tādu kori, kas, salīdzinājumā ar kori Sōla atšķirtos pēc dažām pazīmēm. Pētījumam tika izvēlēts koris „Skan”. Tomēr abiem koriem ir daudz līdzīga. Iespējams, jauniešu koriem Latvijā arī nav daudz zīmīgas atšķirības, bet vairāk kopīgu pazīmju.

Abi kori ir dibināti aptuveni vienā laikā (koris „Skan” 1996.gadā un koris „Sōla” – 1998.gadā), līdzīgs ir dziedātāju skaits un abos dzied jaunieši. Pēdējā īpašība gan bija noteicoša, lai pētījumam izvēlētos kori „Skan”, jo tieši jaunieši un savu pieredzi un viedokļiem ir šī pētījuma objekts. Savukārt būtiska atšķirība ir šo kora atrašanās vieta (t.i. vieta, kur tas ir bāzēts un kurai pilsētai piesaistīts). Rīgas un Valmieras atšķirīgs dzīves temps, dzīves stils un īpatnības, pēc autores domām, atstāj tiešu iespaidu uz kora darbību. Arī konkurences aspekts abās pilsētās ir būtiski atšķirīgs, kas arī ir pētīts šī darba datu analīzes daļā.

Koris „Sōla”

Kora Sōla mākslinieciskais vadītājs ir Kaspars Ādamsons, diriģenti Kaspars Vēvers (viņš ilgu laiku ir dziedājis Sōlā), Rūdolfs Bacāns, vokālā pedagoģe Ilze Bērziņa. Uzņemšana kora pulkā notiek rudenī, tomēr, ja kādam ir īpaši stipra vēlme, var pieteikties arī individuāli uz „atdziedāšanu”. Kora mēģinājumi notiek divreiz nedēļā – otrdienās un ceturtdienās no 19.00 līdz 22.00 Rīgā, LKA telpās Zirgu Pastā.

Korī dzied apmēram 45 jaunieši vecumā no 16 līdz 33 gadiem, tomēr sekundāro datu analīzē tiks izmantotas 34 respondentu atbildes – to, kas anketēšanas laikā atradās mēģinājumā un piekrita aizpildīt aptaujas anketu.

Koris „Skan”

Par kora Skan dzimšanas gadu var uzskatīt 1996.gadu, pašreizējais kolektīvs ir kopā no 2000.gada rudens. Kora diriģente Irēna Zelča atzīmē, ka koris ir spējīgs izpildīt gan mūsdienīgo mūziku, gan iestudēt klasiskās lielās formas. Ar kori strādā arī diriģente un kormeistare Marika Rolmane un koncertmeistare Inese Reinfelde. Koru dalībnieku vecums ir no 15 līdz 27 gadiem. Pēc diriģentes Irēnas Zelčas teiktā, kora sastāvs aptuveni ir šāds: 50% studentu, 10% pieaugušo (augstskolas absolventi) un pārējie 40% – pārsvarā skolēni.

Kora mēģinājumi notiek vienreiz nedēļā, otrdienās, un ilgst trīs stundas, papildus gandrīz katru piektdienu notiek mēģinājums pa balss grupām. Par uzņemšanu korī jaunieši

uzzina gan no reklāmām, gan no diriģentes personīgi (viņa ir arī Valmieras Mūzikas skolas vecāko klašu kora diriģente). Atlases kritēriji ir: vēlēšanās dziedāt un, protams, balss un dzirde. Diriģente atzīmē, ka konkurence korī pēdējos gadus nav liela. Kora repertuārs ir ļoti daudzveidīgs; klasiskā mūzika, latviešu tautas dziesmas, ļoti daudz garīgo skaņdarbu un arī modernā mūzika. Pēdējos Dziesmu un deju svētkos koris ir ticis finālā, taču rajonā tas tika atzīts par rajona labāko jauniešu kori.

6. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

6.1. Pētījuma metodes un to pamatojums

Šī pētījuma nolūkiem tiek izmantota sekundārā datu analīze (2008.gada novembrī notikušas kora „Sōla” aptaujas datu masīvs), kā arī papildus grupas (kora) anketēšana, lai ir iespējams rezultātus salīdzināt. Pirmā aptauja tika veikta autores kursa darba „*Sociālā kapitāla perspektīva: jauniešu dziedāšana koros. Koris Sōla*” vajadzībām. Anketēšanu un aptaujas kopumā var uzskatīt par veiksmīgu metodi šajā gadījumā, jo tā ir „neaizvietoājams informācijas iegūšanas paņēmiens, kas ļauj uzzināt par cilvēku subjektīvo pasauli, viņu tieksmēm, darbības motīviem un viedokļiem”. (Ядов, 1998, 228.lpp.) Šī metode taupa gan respondentu, gan pētnieka laiku, jo ļauj savākt datus vienlaikus no vairākiem respondentiem.

Pētījuma vajadzībām tika izstrādāta anketa, kas ļāva pielietot vienādu instrumentāriju abu koru anketēšanas procesā (jāatzīmē, ka kora „Skan” gadījumā anketai tika pielikti klāt jautājumi, tāpēc tie tiks analizēti bez salīdzināšanas ar korī „Sōla” iegūtiem datiem). Anketa tika izveidota, ņemot vērā respondentu samērā augsto izglītības līmeni, tā, lai respondents bez intervētāja palīdzības varētu pats bez grūtībām aizpildīt to. Šai metodei, protams, ir arī savi trūkumi: nevar uzdot ļoti sarežģītus jautājumus, nevar piedāvāt daudz „atvērtos” jautājumus, respondents var izlasīt visus jautājumus un tikai tad sākt aizpildīt, kas nozīmē, ka parādās jautājumu kārtības efekta problēma. (Bryman, 2004, 135.lpp.) Tomēr, šī problēma bija daļēji novērsta vismaz pirmajam jautājumam – uz to respondenti tika lūgti atbildēt, nelasot pārējos jautājumus un atbilžu variantus (pirmais jautājums bija t.s. „atvērtais” – „*Lūdzu, uzraksti, 3 galvenās lietas, kas Tev visvairāk patīk saistībā ar dziedāšanu un dalību šajā korī!*”)

Apskatot anketēšanas priekšrocības, jāatzīmē, ka tā ir salīdzinoši ātra datu vākšanas metode, respondenti nejūt ietekmi vai spiedienu no intervētāja puses, iegūtos datus ir iespējams analizēt ar matemātiskām metodēm, kas ir samērā ātri un precīzi. Tomēr ir arī trūkumi: anketai jābūt labi izstrādātai, lai respondentam aizpildīšanas laikā nerodas jautājumi un pārpratumi, jo atgriezeniskā saite ir apgrūtināta (protams, ja pētnieks ir klāt, kad notiek anketēšana, ir iespēja uzdot viņam jautājumus par neskaidrībām, tomēr var traucēt citiem). Respondenti arī var sniegt neprecīzas vai nepareizas atbildes, mēģinot tās pielīdzināt vēlamajām viedoklim. Neuzmanīgs respondents var izlaist kādu jautājumu (izlaist kādu no jautājumu bloka rindām) vai nepareizi sekot pārējām. Taču ērts un precīzs anketas noformējums noved šos mīnusos līdz minimālai iespējai. Līdz ar slēgtiem jautājumiem tika piedāvāti arī daži „atvērtie”.

6.2. Lauka darba apraksts

Anketēšanas gaitā Latviešu Kultūras akadēmijas jauniešu kora Sōla dalībnieki ir aizpildījuši 34 anketas. Neskatoties uz to, ka anketēšana notika pēdējā mēģinājumā pirms koncerta (kur hipotētiski sanāk gandrīz visi dalībnieki), respondentu skaits nebija prognozējami liels (pēc kora datiem, tajā dzied ap 50 jauniešu). Anketas aizpildīšana kora dalībniekiem aizņēma no 5 līdz 15 minūtēm. Dalībnieki ir izrādījuši interesi par pētījumu un daži ir lūguši iepazīstināt viņus ar pētījuma rezultātiem. Jāatzīmē, ka ne visi kora Sōla dziedātāji ir bijuši atsaucīgi – daži ir devušies ārā no telpas brīdi, kad autore stājās priekšā un informēja par anketēšanas norisi un mērķi. Tomēr tam varētu rast skaidrojumu – anketēšana notika vienīgajā starpbrīdī trīs stundu garajā mēģinājuma laikā.

Plānojot kora Skan anketēšanu, tika sazvānīta kora diriģente Irēna Zelča un ar viņu sarunāts laiks, kad autore varētu ierasties Valmierā un noanketēt kori. Tika sarunāts, ka mēģinājuma laikā, (tie notiek otrdienu vakaros) pārtraukumā (ap 19.30) korim tiks izdalītas anketas un aptuveni 20 minūšu laikā tas būs aizpildītas. Jāpiebilst, ka korim Skan anketa tika papildināta ar vairākiem jautājumiem, kuri bija ievietoti, lai atspoguļotu kultūras kapitāla vietu un nozīmi korī. Kamēr kora dalībnieki bija pildījuši anketas, autore uzdeva I.Zelčai dažus jautājumus par kori un tā darbību, atbildes uz kuriem ir ievietotas 5. nodaļā „Koru Latvijā un pētāmo koru apraksts”.

Jāatzīmē, ka kontakts ar abu koru vadību tika dibināts, pateicoties pazīšanās faktam (kas pēc būtības arī ir sociālais kapitāls). Ar vienu kora Sōla dziedātāju autore pirms diviem gadiem ir iepazinusies, dziedot Latvijas Universitātes korī Juventus. Savukārt ar kora Skan diriģenti autore sazinājās, pateicoties autore un vienas kora Skan dziedātājas kopīgai paziņai.

Datu apstrādes gaitā tika izveidots SPSS datu masīvs, kurā tika savadītas atbildes no aizpildītām anketām. Pārēju anketā dēļ datu masīvs tika arī „tīrīts” – pārbaudīts, saskaņā ar anketā esošām pārejām. Biežumu sadalījumu tabulas, izveidotas SPSS vidē, tika pārnestas uz Exel programmu, lai veidotu grafikus. Svarīgākie dati (grafīki un tabulas) ir piedāvāti iegūto rezultātu analīzes nodaļā, savukārt visas biežumu sadalījumu tabulas ir pievienotas 3.pielikumā.

Pamatojoties uz to, ka pētījumam tika izvēlēta samērā neliela cilvēku grupa – koris, aptaujāt bija plānots visus dalībniekus, kuri plānotajā anketēšanas laikā bija ieradušies uz konkrētā kora mēģinājumu. Par ģenerālo kopumu nebija izvēlēti visi Latvijas kori un to dalībnieki, tāpēc reprezentatīvas izlases aprēķināšana nebija plānota.

Pirmais koris (Sōla) bija izvēlēts kursa darba „*Sociālā kapitāla perspektīva: Jauniešu dziedāšana koros. Koris Sōla*” mērķiem, pamatojoties uz diviem atlasē kritērijiem: atrašanās vieta – Rīga un kora tips – jauniešu koris (Sōla tika izvēlēta, jo autore personīgi pazīst kora

dalībnieci). Savukārt, otrais koris – „Skan” bija izvēlēts pētījumam, jo ir līdzīgs pēc vairākām pazīmēm (arī jauniešu, augstskolas, tāda paša vecuma koris u.c.), tomēr atrodas Valmierā, kas varētu ietekmēt citus aspektus (konkurence, iestājoties korī, sociālo kontaktu dibināšanas nepieciešamība u.c.)

6.3. Aptaujas anketas saturs

Aptaujas anketa korim Sōla (*skat. 1. pielikumu*) tika veidota ar mērķi izpētīt sociālā kapitāla vietu un nozīmi kora darbībā. Tā tika ņemta par pamatu, veidojot aptauja anketu korim Skan. Jautājumi netika mainīti, lai, noanketējot otro kori (*anketu korim Skan skat. 2. pielikumā*), būtu iespēja salīdzināt jautājumus un izdarīt secinājumus par sociālā kapitāla un to veidu vietu abos koros. Kora Skan anketēšanas gadījumā tika izmantota anketa, kura bija papildināta ar jautājumiem, kuru mērķis bija izpētīt ar kultūras kapitālu saistītos aspektus. Zemāk sekos papildinātās anketas apraksts.

Anketa sākas ar uzrunu respondentiem, informāciju par anonimitāti un anketas aizpildīšanas noteikumiem. Informācija par pētījumu (autori, mērķi) tika stāstīta respondentiem pirms anketēšanas sākuma. Anketa iesākas ar atvērto jautājumu, vidusdaļā ir ievietoti sarežģītākie jautājumu bloki, demogrāfijas sadaļa ir beigās, tajā ietilpst jautājumi par respondenta dzimumu, vecumu, pašreizējo nodarbošanos un muzikālo izglītību. Anketas jautājumi tika veidoti, pamatojoties uz sociālā un kultūras kapitālu teorijām.

Sociālā kapitāla iezīmes

- *Saliedējošā sociālā kapitāla aspekts* – vai dalība korī ir palīdzējusi atklāt un attīstīt dažādas prasmes un spējas. Te lūgts novērtēt tādas prasmes, kā, piemēram, prasme strādāt kolektīvā, pašdisciplīna, dziedāšanas prasmju uzlabošana u.c.
- *Vienojošā sociālā kapitāla aspekts* – vai dalība korī ir sekmējusi ieguvumus un uzlabojumus dažādās jomās – piemēram, vērtīgu kontaktu nodibināšanu, palīdzību darba meklēšanā, izglītības līmeņa paaugstināšanā vai iespēju atrast labus draugus.
- *Kora dalībniekiem svarīgas vērtības*. Respondentiem lūdza novērtēt katru vērtību skalā no 1 līdz 10 kur „1” nozīmēja – „nemaz nav svarīgs”, „10” – „ļoti svarīgs”. Sarakstā tika piedāvātas: labklājība, saskarsme, māksla, darbs, izglītība, pašizpaušme u.t.t. Šis jautājums parādīja kolektīva dalībnieku vienotības līmeni savā vērtējumā.

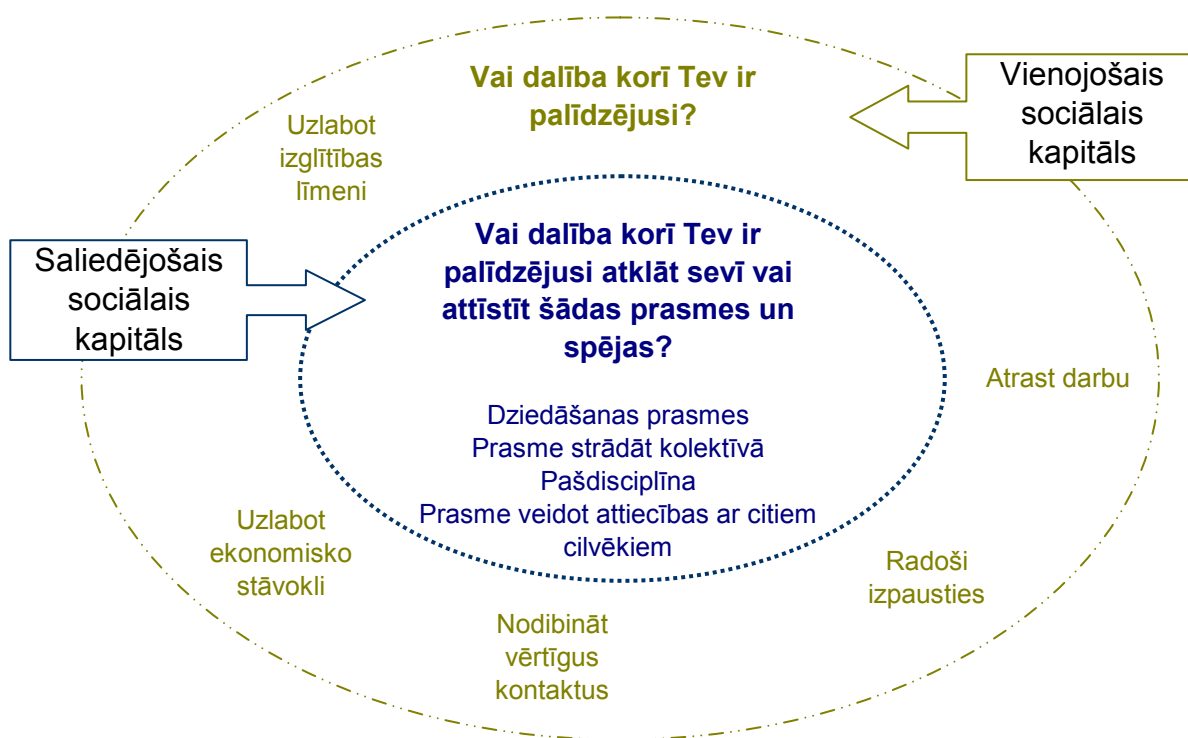
Kultūras kapitāla iezīmes

- *Zināšanas par mākslu un kultūru* – kora dalībnieku interese par norisēm dažādās kultūras jomās, pasākumu apmeklējums pēdējo trīs mēnešu laikā;

- *Kultūras gaumes un preferences* – jautājumi par respondentiem tuvu cilvēku iesaistīšanu kora dzīvē (aicināšana uz koncertiem, par kolektīva biedriem), dziedāšanas tradīcijām ģimenē;
- *Kultūras iemaņas un prasme* – iepriekšējā dziedāšanas pieredze, interesēšanās par kori apgūto repertuāru un iespēja ietekmēt tā izvēli.
- *Formālā kvalifikācija* – muzikālās izglītības līmenis.

Pamatojoties uz jauniešu kā grupas raksturojumu un arī katra kora specifiku, tika uzdoti jautājumi par vērtībām, kuras ir svarīgākas respondentiem.

Grafiski operacionalizējot mainīgos, kuri ir attiecināmu uz sociālā kapitāla veidiem – saliedējošo un vienojošo – un to savstarpējo attiecību, ir tapusi shēma (sk. attēlu 6.1. nākamajā lapā). Tajā ir apvienoti jautājumi, kuri ir uzdoti respondentiem un arī iespējamās prasmes un ieguvumi (kā atbilžu varianti), kuri varētu būt attiecināmi uz šiem sociālā kapitāla veidiem. Ņemot vērā saliedējošā sociālā kapitāla kā stipro saišu nozīmi kori, tas ir atspoguļots iekšpusē, savukārt, vienojošais (vājās saites) veido plašāku, bet ne tik stipru loku.



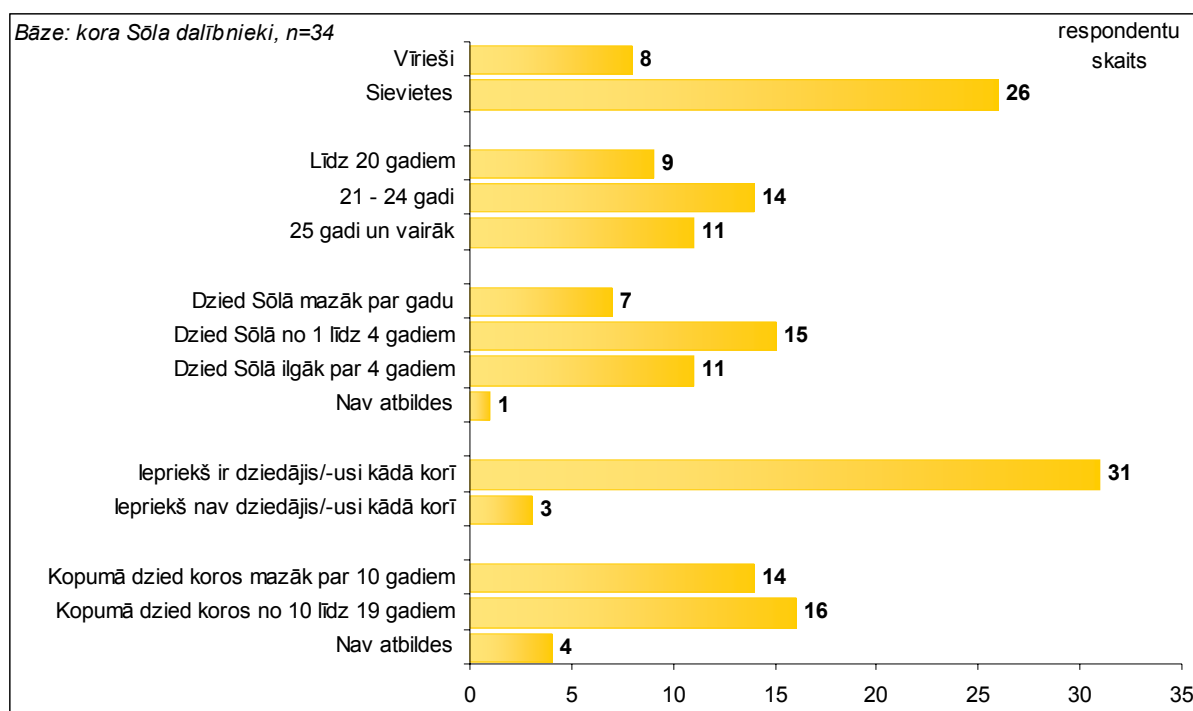
6.1. att. Saliedējošā un vienojošā sociālā kapitāla atspoguļojums kori.

6.4. Respondentu raksturojums

Koris Sōla

Sekundārajā datu analīzē ir izmantots SPSS datu masīvs, kurā ir ievadītas 34 LKA jauniešu kora Sōla dziedātāju 2008.gada decembrī aizpildītās anketas. Sōla ir jauktais koris, tomēr vīriešu aizpildīto anketu ir tikai 8, bet 26 – sieviešu aizpildītās. Respondenti ir bijuši 17 līdz 31 gadu veci cilvēki, to vidējais vecums ir 23 gadi, kas apliecina, ka Sōla ir jauniešu koris. Uz jautājumu par dziedāšanas laiku Sōlā ir atbildējuši 33 respondenti: salīdzinoši jauni dalībnieki, kas dzied Sōlā mazāk par gadu ir 7, tie, kas dzied no 1 līdz 4 gadiem ir 15 cilvēki, un tādi, kas Sōlas dalībnieki ir ilgāk par četriem gadiem (ilgākais – 7 gadi) ir 11.

31 respondents ir atzīmējis, ka iepriekš ir dziedājis arī citos koros. Apkopojot atbildes par dziedāšanas ilgumu Sōlā un citos koros tika izveidots jauns mainīgais – kordziedāšanas pieredze kopumā. Jāsecina, ka 14 respondenti koros kopumā dzied mazāk par 10 gadiem, savukārt 16 – ilgāk par 10 gadiem (ilgākais – 19 gadi). Šie dati ir apkopoti nākamajā grafikā.



6.2. att. Respondentu raksturojums: koris Sōla

Raksturojot Sōlas dziedātāju pamatnodarbošanās jāsecina, ka lielākā daļa (16 cilvēki) ir studenti un pašlaik studē augstskolā, 4 cilvēki mācās vidusskolā (visi 11.klasē). Savukārt, 14 respondenti ir atzīmējuši, ka viņi nemācās skolā un nestudē – 12 no tiem strādā pilnu slodzi. Arī lielākā daļa no studējošiem ir nodarbināti. Arī viens respondents, kurš bija atzīmējis, ka ir skolēns, strādā uz pusslodzi, savukārt trīs pārējie skolēni ir atzīmējuši, ka nestrādā. Precīzi dati ir apkopoti nākamajā tabulā.

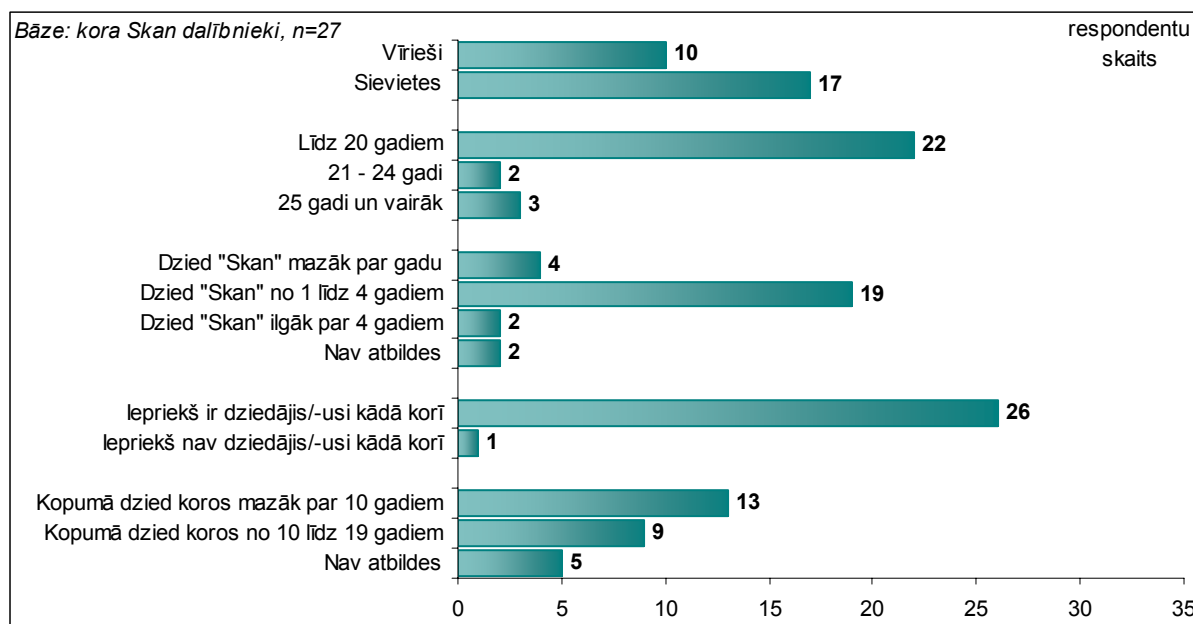
Pamatnodarbošanās un nodarbinātība: koris Sōla

	Mācās skolā	Studē	Nemācās un nestudē	Kopā
Strādā pilnu slodzi		7	12	19
Strādā pusslodzi	1	3		4
Strādā gadījuma darbos		4	1	5
Nestrādā	3	3	1	7
Kopā	4	16	14	34

No tiem aptaujas dalībniekiem, kuri ir norādījuši, ka aptaujas laikā studē, 3 cilvēki ir pirmkursnieki, viens – 2.kursa students, pa 4 ir 3. un 4. kursa studenti un viens 5.kursa students. Divi respondenti bija atzīmējuši, ka pašlaik studē maģistrantūras 2.kursā.

Koris Skan

No 27 aptaujātiem Valmierā kora Skan dziedātājiem 10 ir vīrieši un 17 – sievietes. Respondentu vecums svārstās no 16 līdz 33 gadiem, vidējais kora dalībnieku vecums – 19 gadi, jo lielākā daļa aptaujāto ietilpst vecuma grupā no līdz 20 gadiem (22 cilvēki). Jautāti par iepriekšējo pieredzi kordziedāšanā, 26 respondenti ir snieguši pozitīvo atbildi un 1 jaunietis savu dziedāšanas korī prasmī ir sācis attīstīt tikai, iestājoties „Skan” dziedātāju rindās. Lielākā daļa aptaujāto (19 cilvēki) korī Skan dzied no viena līdz četriem gadiem (ilgākais – 7 gadi). Apkopojot kordziedāšanas ilgumu, 13 respondenti kopumā koros dzied mazāk par 10 gadiem, bet 9 – ilgāk par 10 gadiem (ilgākais – 15 gadi). Šie dati ir apkopoti nākamajā grafikā.



6.3. att. Respondentu raksturojums: koris Skan

Raksturojot kora Skan dalībnieku pamatnodarbošanos un nodarbinātību, jāatzīmē, ka lielākā daļa aptaujāto (20 jaunieši) ir skolēni, 17 no kuriem pašlaik nav nodarbināti, bet trīs strādā

gadījuma darbus. Skolēnu sadalījums pa klasēm: viens 9.klases skolēns, pieci 10.klases skolēni, trīs skolēni no 12.klases un, visvairāk – 12 respondenti, ir atzīmējuši, ka pašlaik mācās 11.klasē.

Visi trīs respondenti, kuri ir atzīmējuši, ka ir studenti (1., 3., un 4.kursā), strādā pusslodzi. Savukārt, tie, kuri nemācās un nestudē, ir atzīmējuši, ka strādā pilnu slodzi. Dati par izglītības gūšanu un nodarbinātību ir apkopoti nākamajā tabulā.

6.2.tabula.

Pamatnodarbošanās un nodarbinātība: koris Skan

	Mācās skolā	Studē	Nemācās un nestudē	Kopā
Strādā pilnu slodzi			3	3
Strādā pusslodzi		3		3
Strādā gadījuma darbos	3			3
Nestrādā	17			17
Kopā	20	3	3	26

Pēc kora Skan diriģentes teiktā, kora sastāvs ir ļoti mainīgs. Varētu pieņemt, ka jaunieši, kuri pašlaik ir skolēni un, tā kā lielākā daļa no tiem mācās 11.klasē, nākamgad koris varētu izjust kārtējo dalībnieku maiņas vilni.

Rezultātu analīzes pirmajā daļā (sociālā kapitāla aspekti) ir apkopoti dati no 61 aptaujas anketas, kuru veido 34 kora Sōla un 27 kora Skan dalībnieku aizpildītās anketas.

7. REZULTĀTU ANALĪZE

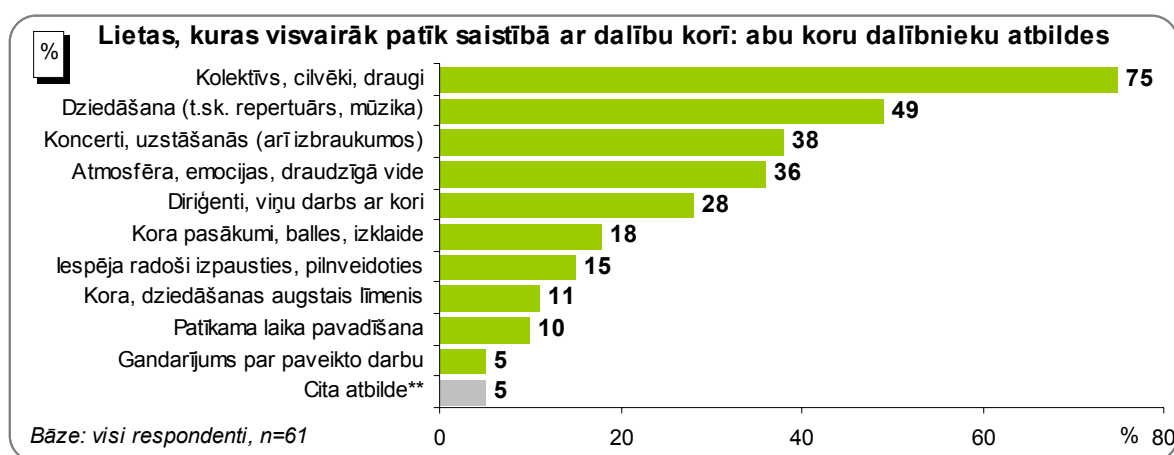
Rezultātu analīzē tiks sadalīta divās daļās: pirmajā uzmanība tiks pievērsta sociālā kapitāla problemātikai un tiks analizēti abās aptaujās iegūtie dati – gan kora Sōla, gan kora Skan dalībnieku sniegtās atbildes. Otrajā daļā tiks apkopoti kora Skan dziedātāju atbildes par viņu kultūras kapitālu. Rezultātu analīzes nobeigumā tiks apskatīta sociālā un kultūras kapitāla mijiedarbošanās.

7.1. Sociālā kapitāla atspoguļojums koru darbībā

Nākamajās apakšnodaļās ir aplūkoti tādi jautājumi kā dziedātāju piesaistes korim iemesli, koristu uzskati par dzīvē svarīgajām vērtībām un šo uzskatu viendabība, saliedējošā un vienojošā kapitāla atspoguļojums un salīdzinājums. Pētīti ir arī iemesli, kāpēc jaunieši varētu pārtraukt dziedāt korī, kuru biedri viņi ir pašlaik.

7.1.1. Koru dalībnieku piesaistes iemesli korim

Sociālais kapitāls ir saites un sociālie kontakti, kas veidojas un tiek uzturēti starp cilvēkiem. Lai noskaidrotu, kādiem faktoriem ir svarīgāka loma dziedātāju piesaistē korim, respondentiem tika lūgts *uzrakstīt trīs galvenās lietas, kuras viņiem visvairāk patīk saistībā ar dziedāšanu un dalību viņu korī*. Tas bija tā saucamais „atvērtais jautājums” – nebija piedāvāti atbilžu varianti, respondenti brīvi formulēja savas atbildes, kuras analīzes gaitā tika apkopotas lielākās grupās. Kā ir redzams nākamajā (7.1.) attēlā, tieši kolektīvs un tajā esošie kolēģi un draugi ir visbiežāk minētais atbilžu variants (75%), turklāt, tas ir populārākais abos koros. Pati dziedāšana, mūzika un koru repertuārs ir piesaistes iemesls 50% respondentu.



7.1. att. Lietas, kuras respondentiem visvairāk patīk saistībā ar dalību korī

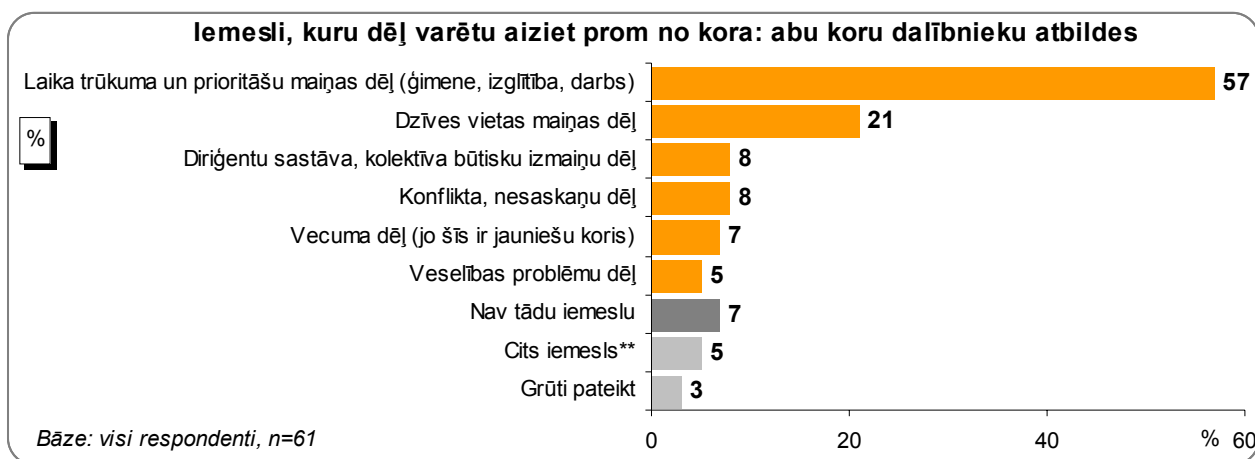
*Tā kā katrs respondents varēja minēt līdz trīs atbildēm, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā „Cita atbilde” kora Sōla dalībnieki minējuši: „ir disciplīna”, „Sōlas darba plāns”; kora Skan dalībnieki minējuši: „Lauztās priedes” sajūta”.

Aptaujas ietvaros tika noskaidroti arī iemesli, kuru dēļ koristi varētu aiziet prom no tā kora, kura locekļi viņi bija aptaujas laikā. Respondentiem tika uzdots vēl viens „atvērtais”

jautājums „Kādu iemeslu dēļ Tu varētu iet prom no Sōlas/ Skan?” Atbildes uz šo jautājumu ļauj izprast, kādi aspekti ir svarīgāki piesaistē korim – objektīvi vai personiski (t.i., saistīti vai nav saistīti ar korī notiekošiem procesiem).

Aptauju rezultāti liecina, ka 57% koristu pamestu kori laika trūkuma un dzīves prioritāšu maiņas dēļ (ja apprecētos, svarīgāks kļūstu darbs, izglītība, citu mērķu īstenošana). Dzīves vietas maiņa kļu par iemeslu pamest kori 1/5 respondentu (21%). Vienlīdz bieži ir minētas atbildes „dirģentu sastāva, kolektīva būtisku izmaiņu dēļ” (8%) un „konflikta, nesaskaņu dēļ” (8%), savukārt, četri cilvēki (7%) atbildēja, ka pametīs kori tad, kad vairs neatbildīs jēdzienam „jaunietis”, jo abi kori ir jauniešu. Tik pat daudz respondentu ir atbildējuši, ka tāda iemesla nav (7%). Rezultāti par respondentu atbildēm ir apkopotas nākamajā grafikā.



7.2. att. Iemesli, kuru dēļ varētu aiziet prom no kora

*Tā kā katrs respondents varēja minēt vairāk par vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā „Cits iemesls” kora Skan dalībnieki minējuši: „dažas dziesmas ir piegriezušās”; „neuzskatu par vajadzīgu atklāt”; „skaņdarbu neatbilstība koncertiem (izvēlas diriģents), dziedātāju interesēm”.

Izvērtējot iespējamās aiziešanas no kora iemeslus, jāatzīmē, ka pats lēmums izstāties ir subjektīvs (cilvēks novērtē situāciju no sava skatu punkta un pieņem lēmumu), tomēr daži iemesli ir atkarīgi no kora iekšējās dzīves, nevis no dziedātāja rīcības. Aplūkotajā jautājumā divi visbiežāk minētie iemesli, tomēr nav saistīti ar kora iekšējo vidi un tajā notiekošiem procesiem.

7.1.2. Dažādu vērtību svarīgums koru dalībniekiem

Aplūkojot no sociālā kapitāla perspektīvas kolektīvu, to locekļiem ir jābūt samērā vienādiem uzskatiem par dažādām dzīves vērtībām. Jo uz tām balstās kopējās normas un likumi, pēc kuriem dzīvo visa grupa. Šī pētījuma ietvaros nebija plānots noskaidrot, kad kora dalībniekiem ir veidojušas kopīgas vērtības – konkrētā korī dziedāšanas laikā vai agrāk, kā arī nebija pētīts, vai grupā pastāvošās vērtības ir tas, uz kā balstās kolektīvs iekšējās normas un

noteikumi, tomēr ir bijusi iespēja uzzināt, kādas vērtības dziedātāji uzskata par svarīgām un cik liela ir izkliede grupas vērtējumos.

Aptaujātiem koru dalībniekiem tika piedāvāts saraksts ar 13 aspektiem un tika lūgts novērtēt tos 10 ballu skalā. Jautājums skanēja šādi „*Cik svarīgas Tev ir šīs vērtības? Lūdzu, novērtē savu attieksmi 10 ballu skalā, kur ‘1’ nozīmē – ‘nemaz nav svarīgs’, ‘10’ – ‘ļoti svarīgs’!*”. Pētījuma vajadzībām atbildes uz šo jautājumu tika analizētas, izmantojot arī vidējo vērtību katram aspektam un standartnovirzes rādītājus.

Aptaujas dati liecina, ka katrs aspekts vismaz vienreiz ir novērtēts kā „*ļoti svarīgs*”. Vidēji vissvarīgākās koru dalībniekiem ir ģimene, pašizpaušme un izglītība (10 punktu skalā vērtējums attiecīgi ir no 9.0 līdz 8.6). Māksla, kurā ietilpst arī mūzika, vērtējumu „topā” ierindojās piektajā vietā ar vērtējumu 8.4. Vērtības, kuras respondenti vidēji atzina par mazāk svarīgām ir līdzdalība, tradīcija un valstiskums (attiecīgi 7.8, 7.7 un 7.3 punkti).

Jāatzīmē, ka, neviens no aptaujātiem nav novērtējis pašizpaušmi, izklaidi un jaunradi mazāk kā ar 5 punktiem. Tomēr, gan ģimene, gan izglītība (kaut arī vidēji tās ir atzītas par vienām no svarīgākām) ir bijušas novērtētas arī ar vismazāko punktu skaitu (1) kā nemaz nesvarīgas. Tabulā 7.1. ir attēlots vērtību svarīguma izkārtojums.

7.1.tabula.

Vērtību svarīgums abu koru dalībnieku vidū

	Minimums	Maximums	Vidējā vērtība (mean)	Standartnovirze (std. deviation)
Ģimene	1	10	9.03	1.70
Pašizpaušme	6	10	8.79	1.23
Izglītība	1	10	8.62	1.80
Saskarsme	2	10	8.43	1.67
Māksla	3	10	8.38	1.57
Labklājība	4	10	8.25	1.39
Svētki	4	10	8.13	1.56
Darbs	3	10	8.07	1.77
Izklaide	5	10	7.98	1.43
Jaunrade	5	10	7.95	1.55
Līdzdalība	2	10	7.79	1.99
Tradīcija	2	10	7.66	2.04
Valstiskums	2	10	7.34	2.14

Analizētas atbildes uz jautājumu “*Cik svarīgas Tev ir šīs vērtības? Lūdzu, novērtē savu attieksmi 10 ballu skalā, kur ‘1’ nozīmē – ‘nemaz nav svarīgs’, ‘10’ – ‘ļoti svarīgs’!*”

*Atbildes tabulā sakārtotas pēc vidējās vērtības (mean).

Novērtējot aspektu vērtējuma vienotību (standartnovirzes izkliedi), ir redzams, ka par pašizpaušmi, labklājību un izklaidi aptaujātiem koru dalībniekiem ir bijuši visvienotākie uzskati. Savukārt, visvairāk izkliedēti ir bijuši viedokļi par līdzdalības, tradīcijas un valstiskuma svarīgumu.

Raksturojot atšķirības minēto jomu novērtēšanā dažādās grupās, bija svarīgi izpētīt arī, kā atšķiras vērtību svarīgums, atkarībā no respondentu vecuma, dziedāšanas ilguma konkrētajā korī un koros kopumā. Tomēr paliek jautājums, vai atšķirības ir ietekmējis respondenta vecums, dalība konkrētajā kolektīvā vai pieredze kordziedāšanā vispār. Meklējot likumsakarības starp respondentu vecumu un dziedāšanas laiku konkrētajā kolektīvā tika atklāts: jo vecāks respondents ir, jo ilgāk viņš dzied konkrētajā korī (Sōla vai Skan) – neviens no jaunākās respondentu vecuma grupas (līdz 20 gadiem) nav dziedājis savā korī ilgāk par 4 gadiem, bet visi tie respondenti, kuri ir vecāki par 25 gadiem, dzied konkrētajā korī ilgāk par gadu (4 aptaujātie – no 1 līdz 4 gadiem, vēl 9 – ilgāk par gadu).

Aplūkojot dažādu vērtību vidējās atzīmes (*skat. 3. pielikumu*), diezgan pārlicinoši par pašizpaušmes vērtējumu var pateikt, ka vecuma grupā līdz 20 gadiem un grupā, kura konkrētajā korī dzied mazāk par gadu, šie vērtējumi vidēji ir visaugstākie. Tāda pati sakarība ir vērojama arī līdzdalības vērtējumos. Tradīciju vērtējumā ir vērojama pretēja likumsakarība – tā vidēji ir augstāk vērtēta gan vecāko (vecāki par 25 gadiem), gan arī visilgāk Sōlā vai Skan dziedošo (ilgāk par 4 gadiem) respondentu vidū. Līdzīga situācija ir arī izglītības, valstiskuma un labklājības vērtējumos. Dati ir apkopoti 7.2.tabulā.

7.2.tabula.

Vērtību svarīgums abu koru dalībnieku vidū: salīdzinājums dažādās vecuma grupās un grupās ar atšķirīgu dziedāšanas korī ilgumu

	Vecums			Cik sen Tu dziedī šajā korī?		
	līdz 20 gadiem	no 21 līdz 24 gadiem	25 gadi un vairāk	mazāk par gadu	no 1 līdz 4 gadiem	ilgāk par 4 gadiem
Pašizpaušme	9.0	8.6	8.6	9.1	8.8	8.5
Tradīcija	7.4	7.4	8.4	6.9	7.6	8.3
Izglītība	8.6	8.4	8.9	8.8	8.5	8.9
Valstiskums	7.2	7.2	7.9	6.6	7.5	8.2
Labklājība	8.2	8.1	8.5	8.3	8.2	8.5
Līdzdalība	8.3	6.8	7.9	8.2	7.7	7.6
Saskarsme	8.3	8.8	8.4	8.6	8.2	8.8
Darbs	7.9	8.3	8.1	8.0	8.1	8.3
Māksla	8.5	7.7	8.9	9.0	8.2	8.2
Jaunrade	8.2	7.3	8.3	7.9	8.0	7.9
Ģimene	9.0	8.8	9.5	9.3	8.9	9.2
Izklaide	8.1	7.7	8.1	8.5	7.8	7.9
Svētki	8.2	7.6	8.5	8.2	8.0	8.1

Analizētas atbildes uz jautājumu “Cik svarīgas Tev ir šīs vērtības? Lūdzu, novērtē savu attieksmi 10 ballu skalā, kur ‘1’ nozīmē – ‘nemaz nav svarīgs’, ‘10’ – ‘ļoti svarīgs!’”, vidējā vērtība (mean)

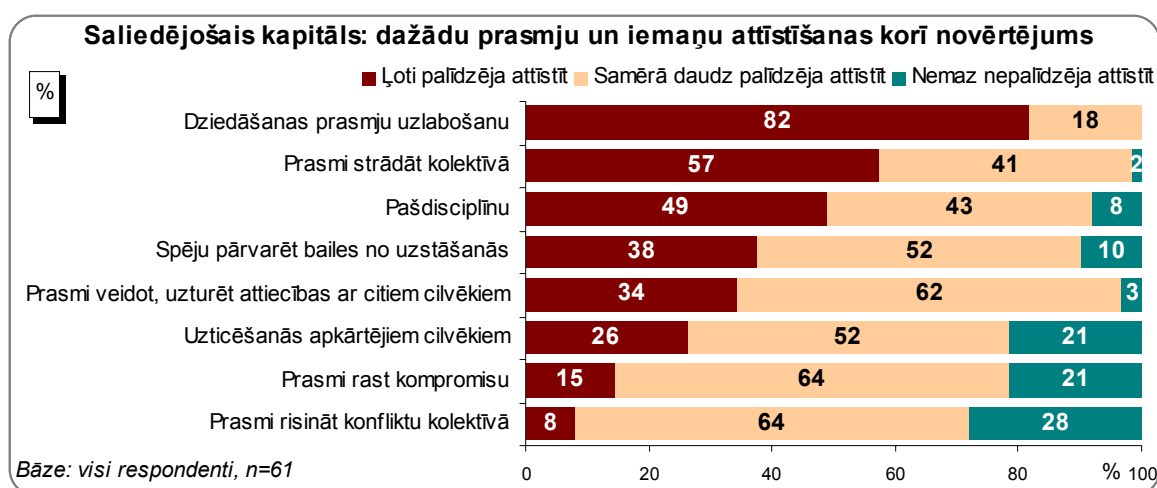
Aplūkotie respondentu piesaistes aspekti korim liecina par sociālo kapitālu kolektīvā kas, savukārt, pamudina izpētīt, cik lielā mērā katrs no sociālā kapitāla tiptiem (saliedējošais vai vienojošais) pastāv korī un kurš no tiem šajā situācijā dominē un ir nozīmīgāks. Analīze ir veikta nākamajās darba sadaļās.

7.1.3. Saliedējošais kapitāls

Saskaņā ar R.Patnemu, saliedējošais (*bonding*) sociālais kapitāls ir attiecināms uz grupas iekšējo solidaritāti un vienotību, tomēr, to ir iespējams aplūkot gan individuālā, gan grupas līmenī. Šajā pētījumā sociālo kapitālu ir nolemts aplūkot individuālajā līmenī. Tādā gadījumā saliedējošais sociālais kapitāls ir definējams kā prasmes un spējas, ko katrs grupas dalībnieks individuāli ir attīstījis, līdzdarbojoties grupā, šajā konkrētajā gadījumā – dziedot korī.

Aptauju ietvaros respondentiem tika piedāvāts dažādu prasmju un spēju saraksts, kas, pēc autores domām, atbilst saliedējošā kapitāla faktoriem, pamatojoties uz sociālā kapitāla interpretāciju individuālajā līmenī. Respondentiem bija jānovērtē, vai dalība korī ir palīdzējusi attīstīt vai atklāt kādas no prasmēm un cik lielā mērā (ļoti palīdzēja, samērā daudz palīdzēja vai nemaz nepalīdzēja).

Iegūtie dati liecina, ka dalība korī ir „ļoti palīdzējusi attīstīt” dziedāšanas prasmes 82% jauniešu un pārējiem 18% respondentu dalība korī ir „samērā daudz palīdzējusi” attīstīt dziedāšanas prasmes. Prasmi strādāt kolektīvā dalība korī ir „ļoti palīdzējusi” attīstīt 57% aptaujāto, bet pašdisciplīnu – 49% aptaujāto koristu. Jāatzīmē, ka par šo prasmju un īpašību attīstīšanu atbildi „samērā daudz palīdzēja” atzīmēja attiecīgi 41% un 43% jauniešu. Kopumā jāsecina, ka par visām piedāvātajām pozīcijām to, ka koris ir palīdzējis tās attīstīt „ļoti” vai „samērā daudz”, ir norādījuši 72%-100% respondentu. Visretāk pozitīvs vērtējums (72%) tika dots prasmei „risināt konfliktu kolektīvā”. Dati par respondentu atbildēm ir apkopoti nākamajā grafikā.



7.3. att. Saliedējošais kapitāls: dažādu prasmju un iemaņu attīstīšanas korī novērtējums

*Atbildes grafikā ir sakārtotas pēc atbilžu varianta „ļoti palīdzēja attīstīt” minēšanas biežuma.

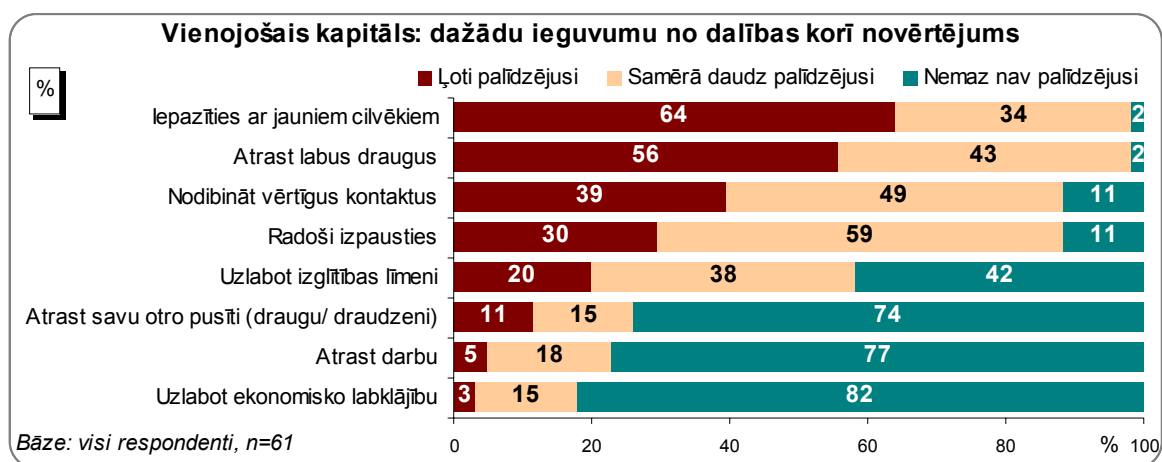
Aptaujas dati liecina, ka saliedējošā sociālā kapitāla izpausme korī ir skaidri redzama un šis sociālā kapitāla veids spēlē nozīmīgu lomu koristu pilnveidošanās procesā.

7.1.4. Vienojošais kapitāls

Lai salīdzinātu dažādu sociālā kapitāla veidu eksistenci un līmeni kora darbībā, līdzīgi, kā par saliedējošo sociālo kapitālu, arī par vienojošo sociālo kapitālu respondentiem tika piedāvāts saraksts ar vairākiem iespējamiem ieguvumiem no dalības korī. Tika pieņemts, ka individuālajā līmenī vienojošais kapitāls sniedz labumus tādās jomās un sfērās, kā labklājības uzlabošana, darba vietas meklēšana un izglītības līmeņa paaugstināšana, kas varētu būt sekundāri ieguvumi no dalības mākslinieciskajā kolektīvā. Ar vienojošo kapitālu tas sasaucas arī tāpēc, ka sociālie tīkli iziet ārpus kora vides, iesaistot arī citus cilvēkus, no kuriem daži nav kora biedri.

Anketā jautājums skanēja šādi: „Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi uzlabot situāciju šajās jomās?” un zemāk tika piedāvāts ieguvumu saraksts no astoņiem punktiem. Respondentiem bija piedāvāts novērtēt katru no tiem, izmantojot atbilžu skalu „ļoti palīdzējusi – samērā daudz palīdzējusi – nemaz nav palīdzējusi”.

Analizējot sniegtās atbildes, jāatzīmē, ka par pieciem no astoņiem piedāvātiem aspektiem vairāk nekā puse respondentu ir atbildējusi, ka dalība korī tos kopumā ir „ļoti” vai „samērā daudz” palīdzējusi uzlabot. Tie ir: iepazīšanās ar jauniem cilvēkiem, labu draugu atrašana, vērtīgu kontaktu nodibināšana, iespēja radoši izpausties un izglītības līmeņa uzlabošana. Par pārējiem aspektiem vairāk nekā puse respondentu ir atbildējuši, ka dalība korī tos „nemaz nav palīdzējusi” attīstīt. To starpā ir iespējas atrast savu „otro pusīti”, atrast darbu vai uzlabot ekonomisko labklājību. Nākamajā grafikā ir atspoguļoti iegūtie dati.



7.4. att. Vienojošais kapitāls: dažādu ieguvumu no dalības korī novērtējums

*Atbildes grafikā ir sakārtotas pēc atbilžu varianta „Ļoti palīdzējusi” minēšanas biežuma.

Aplūkojot respondentu atbildes par vienojošā kapitāla aspektiem, var secināt, ka par tiem aptaujātie biežāk nekā par saliedējošā kapitāla aspektiem ir pauduši viedokli, ka dalība korī tos nav palīdzējusi attīstīt.

7.1.5. Saliedējošā un vienojošā sociālā kapitāla salīdzinājums

Divās iepriekšējās apakšnodaļās ir aplūkota saliedējošā un vienojošā kapitāla vieta koru dalībnieku dzīvē, saistībā ar dalību korī. Viena no šī pētījuma hipotēzēm ir pieņēmums, ka šie abi sociālā kapitāla veidi nav vienlīdz nozīmīgi, ka saliedējošajam sociālā kapitāla veidam ir svarīgāka loma un lielāka izpausme koristu dzīvē un ar kori saistītajās aktivitātēs. Lai pārbaudītu šo pieņēmumu, speciāli šim mērķim tika izveidoti divi jauni mainīgie – saliedējošā un vienojošā kapitāla indeksi. Katram aspektam no abām mainīgo grupām (kuras ir analizētas 7.1.3. un 7.1.4. apakšnodaļās) tika izrēķināta vidējā vērtība. Nākamajā mainīgā pārveidošanas posmā no visām vidējām vērtībām, kuras atbilst konkrētajām sociālā kapitāla tipam, tika izrēķināts viens rādītājs – indekss. Indekss tika izrēķināts SPSS programmā (ar funkcijām *Compute* un *Descriptives*). Tā kā atbilžu variantu kodi ir bijuši no 1 līdz 3 („*loti palīdzēja*” – 1, „*samērā daudz palīdzēja*” – 2, „*nemaz nepalīdzēja*” – 3), jāsecina, ka, jo lielāka ir indeksa skaitliskā vērtība, jo zemāka ir attiecīgā aspekta nozīme un vērtējums koru dalībnieku vidū.

Indekss, kas raksturo saliedējošo sociālo kapitālu, ir 1.73, savukārt vienojošajam sociālajam kapitālam tas ir 2.09. Tas nozīmē, ka analizējot šī pētījuma rezultātus, var secināt, ka saliedējošā sociālā kapitāla nozīme ir lielāka. Var uzskatīt, ka pirmā šī darba ietvaros izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies. Indeksi un to komponenti ir atspoguļoti nākamajā tabulā.

7.3.tabula.

Jaunu mainīgo – indeksu veidošanas process

	Vidējā vērtība (mean)		Vidējā vērtība (mean)
Saliedējošā sociālā kapitāla pazīmes		Vienojošā sociālā kapitāla izpausmes	
Prasme rast kompromisu	2.07	Radoši izpausties	1.82
Prasme veidot, uzturēt attiecības	1.69	Iepazīties ar jauniem cilvēkiem	1.38
Prasme strādāt kolektīvā	1.44	Uzlabot ekonomisko labklājību	2.79
Pašdisciplīna	1.59	Nodibināt vērtīgus kontaktus	1.72
Uzticēšanās apkārtējiem cilvēkiem	1.95	Atrast darbu	2.72
Dziedāšanas prasmju uzlabošana	1.18	Uzlabot izglītības līmeni	2.22
Prasme risināt konfliktu kolektīvā	2.20	Atrast labus draugus	1.46
Spēja pārvarēt bailes no uzstāšanās	1.72	Atrast savu otro pusīti (draugu/ draudzeni)	2.62
Saliedējošā sociālā kapitāla indekss:	1.73	Vienojošā sociālā kapitāla indekss:	2.09

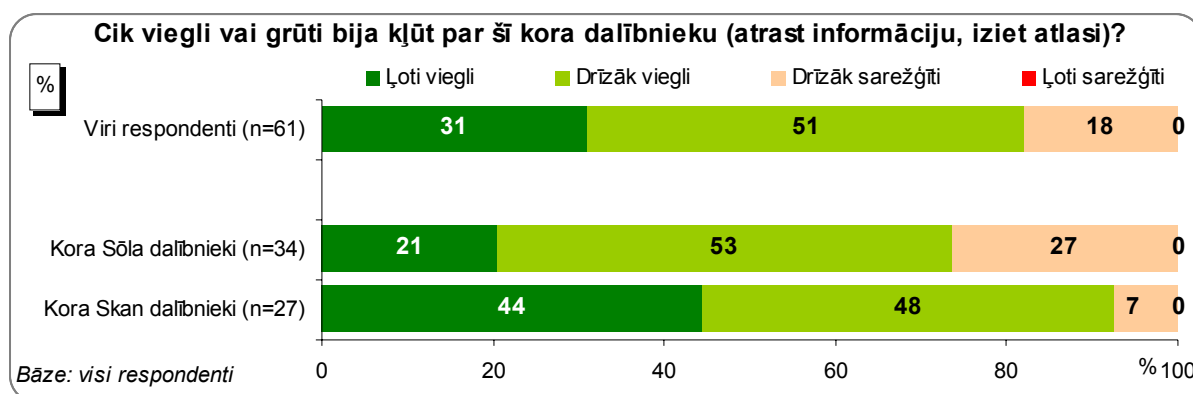
Analizētas atbildes uz jautājumiem: 1.) *Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi atklāt sevī vai attīstīt zemāk minētas prasmes un spējas?*; 2.) *Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi uzlabot situāciju šajās jomās?*

7.1.6. Informācijas avoti par kori un iestāšanas process

Kā jau tika minēts 2.3. apakšnodaļā „*Sociālā kapitāla veidi*”, saliedējošajam sociālajam kapitālam var būt arī negatīvas izpausmes. Kora gadījumā tas var izpausties tādā veidā, ka kolektīvs kļūst noslēgts un nelabprāt pieņem jaunus biedrus. Tāpēc, lai noskaidrotu, cik viegli jaunie dalībnieki iekļūst kolektīvā, respondentiem tika lūgts novērtēt, cik vienkārša vai sarežģīta bija iestāšanās korī. Sakarā ar šo jautājumu tika aplūkots arī informācijas izplatīšanas process, t.i., kā tagadējie koristi ir uzzinājuši par kori un uzņemšanu tajā. Autori

interesēja, kādiem informācijas kanāliem ir bijusi lielāka nozīme gan katrā korī atsevišķi, gan visiem respondentiem kopumā.

Aptauju rezultāti liecina, ka, jautāti par to, cik viegli vai grūti ir bijis kļūt par konkrētā kora dalībnieku, neviens no aptaujātiem nav atzīmējis atbildes variantu „ļoti sarežģīti”. To, ka iekļūt kolektīvā ir bijis „drīzāk sarežģīti”, vidēji abos koros ir norādījuši mazāk nekā 1/5 aptaujāto (18%). Lielākā daļa (82%) respondentu tomēr kļūšanu par kora biedru ir atzinusi par kopumā vieglu (tai skaitā 31% par „ļoti vieglu” un 51% par „drīzāk vieglu”). Dati par šo jautājumu ir apkopoti nākamajā grafikā.

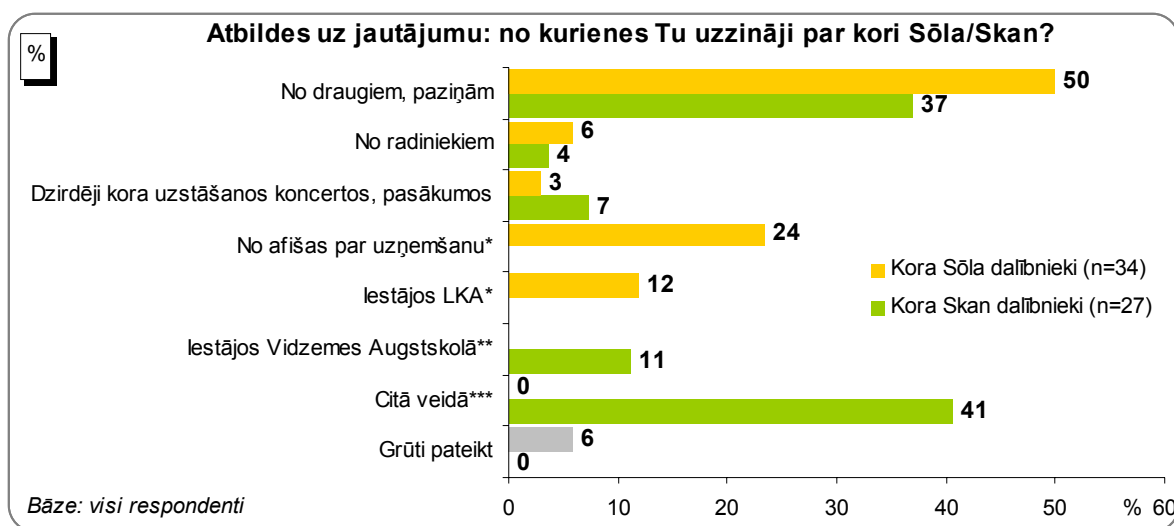


7.5. att. Atbildes uz jautājumu: Cik, Tavuprāt, viegli vai grūti bija kļūt par kora Skan dalībnieku (atrast informāciju, iziet atlasi)?

Analizējot jautājumu par iekļūšanas kolektīvā sarežģītību, ir jāatzīmē, ka, apskatot rezultātus katrā korī atsevišķi, vērojamas šādas atšķirības: kora Sōla dalībnieki divreiz retāk nekā Skan dziedātāji ir atzinuši, ka iekļūt korī ir bijis „ļoti viegli” (attiecīgi 21% un 44%). Savukārt atbildi „drīzāk sarežģīti” kora Sōla dalībnieki ir atzīmējuši biežāk, nekā Skan koristi (attiecīgi 27% un 7%). Iespējams, šīs atšķirības var skaidrot ar konkurences līmeni dažādās pilsētās (Rīga un Valmiera) un koros. Var pieņemt, ka kora Sōla augstais muzikālais līmenis (2008. gada Dziesmu un deju svētku koru skates pusfinālā pēc punktu skaita koris Sōla bija ierindojies 1.vietā) rada tam reklāmu un, tādejādi, ļauj izvēlēties jaunus kora dalībniekus no lielākā pretendentu skaita. Korī Sōla (Rīga) uzņemšana notiek rudenī un eksistē „atdziedāšanās” procedūra, pēc kuras rezultātiem jaunie dalībnieki tiek pieņemti korī. Lai arī kora Skan muzikālais līmenis arī ir ļoti augsts, Valmierā konkurence uz iestāšanos korī ir mazāka: korī Skan (Valmiera), pēc diriģentes teiktā, atlasē kritēriji ir „vēlēšanās dziedāt un, protams, balsis un dzirdē”. Spriežot pēc Skan koristu atbildēm uz jautājumu „Cik sen Tu dziedī korī Sōla? (gadi un mēneši)”, korim nav vienotā uzņemšanas perioda, jaunieši tiek uzņemti korī visa gada garumā.

Atbilžu varianti uz jautājumu par to, no kurienes respondenti ir uzzinājuši attiecīgi par kori Sōla un Skan nebija vienādi, jo arī tie avoti nebija vieni un tie paši. Nemainīgi bija palikuši atbilžu varianti „no draugiem, paziņām”, „no radniekiem” un „dzirdēji kora uzstāšanos

koncertos, pasākumos”. Iegūtie rezultāti liecina, ka arī šajā jautājumā sociāliem kontaktiem ir liela loma, šajā gadījumā – informācijas apmaiņā – no draugiem un paziņām par kori ir uzzinājuši 50% kora Sōla un 37% kora Skan dalībnieki. Otrais populārākais informācijas avots kora Sōla dalībniekiem ir afišas par uzņemšanu (24%). Aptuveni vienlīdz bieži ir minēta iestāšanas augstskolā (LKA un Vidzemes Augstskola), no kurienes arī bija uzzināts par koriem (attiecīgi 12% un 11%). Interesanti atzīmēt, ka 2/5 aptaujāto Skan dziedātāju (11 cilvēki) ir izvēlējušies nevis piedāvātos atbilžu variantus, bet gan ierakstījuši savu atbildi kā „*citu variantu*”. Apkopojot citas atbildes, kļūva skaidrs vēl viens ļoti svarīgs t.s. „informācijas avots” – kora Skan diriģente Irēna Zelča. 10 cilvēki ir atbildējuši, ka tieši viņa (Irēna, diriģente, skolotāja) ir uzaicinājusi viņus dziedāt korī. Jāatgādina, ka I.Zelča strādā arī Valmieras mūzikas skolā, kuru ir absolvējuši vairāki kora Skan dziedātāji, tāpēc personīgu pazīšanos var uzskatīt par otru biežāk minēto atbildi Skan dziedātāju vidū. Atbilžu sadalījums ir atspoguļots nākamajā grafikā.



7.6. att. Atbildes uz jautājumu: No kurienes Tu uzzināji par kori Sōla/ Skan?

*Kora Skan aptaujas anketā atbilžu varianti „No afišas par uzņemšanu” un „Iestājos LKA” netika piedāvāti.

** Kora Sōla aptaujas anketā atbilžu variants „Iestājos Vidzemes Augstskolā” netika piedāvāts.

***Kategorijā „Citā veidā” ietilpst: „*atradu informāciju internetā*”, „*Irēna/ diriģente/ skolotāja uzaicināja*”.

No iepriekšminētiem datiem var secināt, ka, kaut arī saliedējošajam kapitālam ir liela nozīme kora darbībā, noslēgtības faktors nav skaidri izteikts – kļūt par kora dalībniekiem ir kopumā viegli, informācija ir pieejama dažādos veidos. Interesanti atzīmēt, ka, kaut arī hipotētiski, kora Sōla mākslinieciskā vadība var izvēlēties no lielākā pretendentu skaita, pieņemot jaunus dziedātājus, korī Skan nostrādā cits mehānisms – diriģentes personīgā atlase. Strādājot Valmieras mūzikas skolā, viņai ir iespēja atlasīt un aicināt kori Skan labākus dziedātājus, jau iepriekš zinot viņu spēju līmenī un balss īpatnības.

7.2. Kultūras kapitāla atspoguļojums kora Skan darbībā

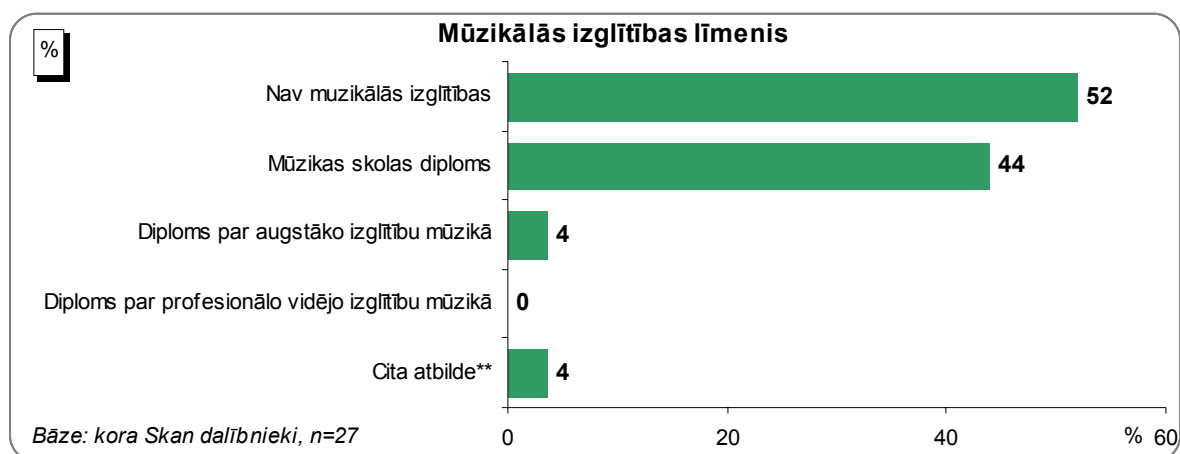
Šajā darba sadaļā ir atspoguļotas atziņas, kuras ir attiecināmas uz kultūras kapitāla izpausmi koristu dzīvē un aktivitātēs: muzikālās izglītības līmenis, interese par norisēm dažādās kultūras jomās, kultūras pasākumu apmeklējums pēdējo trīs mēnešu laikā, dziedāšanas tradīcijas ģimenē, interesēšanās par korī apgūto repertuāru un iespēja ietekmēt tā izvēli.

7.2.1. Formālā kvalifikācija

Ar formālo kvalifikāciju kultūras kapitāla perspektīvā tiek domāta akadēmiskā kvalifikācija, sertifikāts par kultūras kompetenci. (Bourdieu, The forms of Capital) Šajā pētījumā par tādu var atzīt diplomus, kuri apliecina mūzikas skolas, vidējās speciālās vai augstākas izglītības līmeni mūzikas jomā.

Lai noskaidrotu respondentu formālo kvalifikāciju, kora Skan dalībniekiem tika uzdots jautājums par viņu muzikālās izglītības līmeni. Pašlaik Latvijā mūzikas stundas pamatskolās ir obligātais priekšmets, bet vidusskolās – pēc izvēles. Var pieņemt, ka pamatzināšanas mūzikas jomā ir visiem respondentiem (pamatskolas kursa mūzikā līmenī, dažiem arī vidusskolas). Tāpēc piedāvātajos atbilžu variantos tika iekļauti varianti: *mūzikas skolas diploms*, *diploms par profesionālo vidējo izglītību mūzikā* un diploms par augstāko izglītību mūzikā.

Saskaņā ar aptaujas rezultātiem, 52% aptaujāto (14 jaunieši) nav diploma par jebkādu muzikālo izglītību (kā jau tika pieminēts, pamatskolas vai vidusskolas mūzikas kurss netiek atzīts par izglītību mūzikas jomā). Taču aptuveni 2/5 respondentu (44%) ir norādījuši, ka ir absolvējuši mūzikas skolu. Vienam respondentam ir diploms par augstāko izglītību mūzikā un vēl vienam – nepabeigtā mūzikas vidusskola. Dati ir atspoguļoti nākamajā grafikā.



7.7. att. Atbildes uzjautājumu: Kāds ir tavs muzikālās izglītības līmenis?

* Tā kā katrs respondents varēja minēt vairāk par vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā „Cita veidā” ietilpst: „nepabeigtā mūzikas vidusskola”.

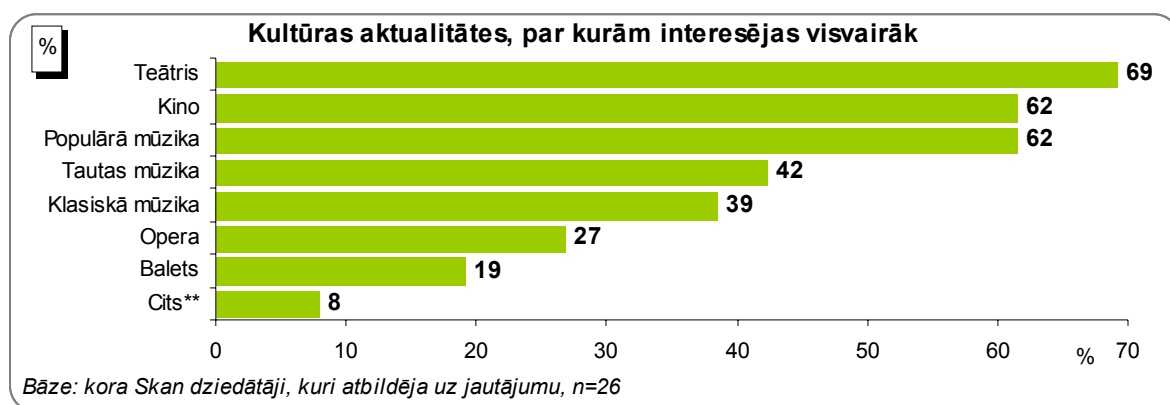
Vēl jāatzīmē, ka nevienam respondentam nav diploma par profesionālo vidējo izglītību mūzikā. Apkopojot rezultātus, var secināt, ka pusei respondentu ir formālā

kvalifikācija kultūras nozarē. Un kaut arī praksē pārējiem jauniešiem ir liela pieredze dziedāšanā korī vai, piemēram, ansambļos, šī pieredze nevar tikt atzīta par akadēmisko kvalifikāciju, jo nebalstās uz teorētiskajām zināšanām.

7.2.2. Zināšanas par mākslu un kultūru

Jauniešu kultūras kapitāls un habitus palīdz viņiem izvēlēties interesanto un viņiem noderīgo no plašā kultūras piedāvājuma klāsta. Kultūras kapitāls iekļauj zināšanas kultūras jomā, bet par zināšanām var uzskatīt arī sekošanu līdzī jaunumiem un aktivitātēm kultūras piedāvājuma un patēriņa laukā.

Lai noskaidrotu, cik ļoti jaunieši interesējas par aktivitātēm un norisēm, kā arī, par kādiem kultūras pasākumiem viņi nav tikai dzirdējuši, bet arī apmeklējuši, ir uzdoti attiecīgi jautājumi. Saskaņā ar aptaujas datiem, 69% respondentu interesējas par teātra aktualitātēm. Vēl 62% jauniešu ir atzīmējuši, ka interesējas par kino, un tikpat daudz - par jaunumiem populārajā mūzikā. Pārējās jomas – tautas mūziku, klasisko mūziku, operu un baletu, ir minējuši 8%-42% aptaujāto jauniešu. Nākamajā grafikā ir apkopotas respondentu atbildes.



7.8. att. Atbildes uz jautājumu: Par aktualitātēm kurās kultūras jomās Tu interesējies visvairāk?

* Tā kā katrs respondents varēja minēt vairāk par vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

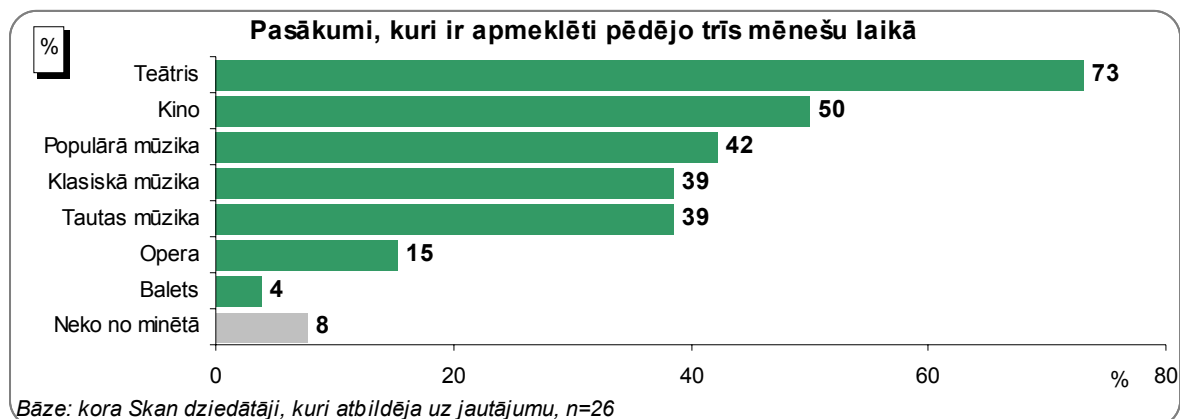
**Kategorijā „Cits” ietilpst: „blīza mūzika”, „džeza”.

Respondentu atbildes liecina, ka viņi diezgan aktīvi interesējas par dažādām kultūras jomām, tādā veidā arī papildinot savas kultūras zināšanas, t.i., arī kultūras kapitāla līmeni.

Analizējot atbildes uz jautājumu „Kādus pasākumus esi apmeklēji/-usi pēdējo trīs mēnešu laikā?” ir vērojams interesants fakts, kas saistīts ar iepriekšējo jautājumu. Kā jau tika pieminēts, 69% aptaujāto apgalvo, ka aktualitātes teātra jomā viņus interesē visvairāk, savukārt to, ka pēdējo trīs mēnešu laikā ir apmeklējuši teātra izrādi, atbild 73% respondentu.

Pēdējo trīs mēnešu laikā 50% aptaujāto koristu ir apmeklējuši kino, vēl 42% - populārās mūzikas koncertu, 39% - klasiskās mūzikas koncertu un tikpat daudz – ar tautas mūziku saistītus pasākumus. Visretāk apmeklētie pasākumi ir opera (15%) un balets (4%).

Grafika apraksts iepriekšējā lpp.



7.9. att. **Atbildes uz jautājumu: Kādus pasākumus esi apmeklēji/-usi pēdējo trīs mēnešu laikā?**

* Tā kā katrs respondents varēja minēt vairāk par vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Pēc iepriekš apkopotiem datiem ir redzams, ka aptaujātie kora Skan dziedātāji aktīvi seko līdzi kultūras aktivitātēm un arī apmeklē dažādus pasākumus un izrādes. Zināšanas par dažādiem kultūras notikumiem un jaunākajām aktualitātēm liecina par kultūras kapitāla iezīmēm un var secināt, ka jaunieši labprāt piedalās sava kultūras līmeņa paaugstināšanā.

7.2.3. Kultūras gaumes un preferences (izvēles)

Vēl vienas kultūras kapitāla iezīmes ir gaume un tas, kam indivīds dod priekšroku, viņa izvēles. Svarīgi ir izvērtēt, vai aptaujātie jaunieši veido sev apkārt sev līdzīgu cilvēku loku – vai aicina uz kora koncertiem tuvos cilvēkus, vai aicina draugus un paziņas kļūt par kora biedriem. Respondentus lūdza arī sniegt ziņas par saviem ģimenes locekļiem – vai kāds no viņiem dzied kādā pašdarbības kolektīvā, vai profesionāli.

Atbildot uz jautājumu „Vai aicini pazīstamos cilvēkus apmeklēt koncertus, kuros uzstājas koris „Skan“?”, respondentiem tika piedāvāti trīs atbilžu varianti – „jā, vienmēr”, „dažkārt” un „nē, nekad”. Trešās atbildes izvēlēšanas gadījumā aptaujātiem jauniešiem tika piedāvāts arī paskaidrot šādas rīcības iemeslu. Pēc aptaujas rezultātiem 41% koristu vienmēr aicina draugus un paziņas uz kora Skan koncertiem, vēl 52% to dara dažkārt. Vēl divi cilvēki (7%) ir atzīmējuši, ka nekad neaicina pazīstamos cilvēkus uz koncertiem un viens no tiem ir paskaidrojis, ka „parasti viņi atsakās”.

Jautāti par draugu aicināšanu kļūt par kora Skan biedriem („Vai kādreiz esi aicinājis/-usi draugus, paziņas kļūt par kora „Skan” dalībniekiem?”), lielākā daļa respondentu (71%) atzīmēja, ka ir aicinājuši draugus vai paziņas pievienoties kora kolektīvam. Savukārt 26% aptaujāto teica, ka nav izmantojuši šādu iespēju. Lūgti paskaidrot kāpēc, respondenti ir snieguši šādas atbildes: „vēl nav bijusi tāda izdevība”, „nav bijis nepieciešams”, „ir ar ko

nodarboties”, „*ir aizņemti*”. Tomēr, apkopojot atbildes uz abiem uzdotiem jautājumiem, var secināt, ka kora dalībnieki iesaista kora dzīvē arī sev tuvus un pazīstamos cilvēkus – aicina uz koncertiem un arī piedāvā kļūt par kora biedriem – citiem vārdiem, veido sev apkārt līdzīgi domājošo cilvēku pulku, ar līdzīgiem kultūras gaumēm.

Kultūras kapitāla teorija paredz tā mantošanu un nodošanu ģimenē. Lai pārbaudītu, vai koristu ģimenēs ir dziedāšanas tradīcijas (ko viņi varētu mantot no vecākiem vai vecvecākiem), respondentiem lūdza sniegt ziņas par saviem ģimenes locekļiem – vai tie dzied mājās viesībās vai karaoke, apmeklē pašdarbības kolektīvu (kori vai ansambli), dzied profesionāli, vai nedzied vispār. Uz jautājumu „*Vai tavā ģimenē kāds aizraujas ar dziedāšanu (piem., dzied mājās viesībās, apmeklē pašdarbības kolektīvu, dzied profesionāli u.tml.)?*” tika lūgts atbildēt par savu māti, tēvu, vecmāmiņu un vectēvu. Apkopojot rezultātus, var secināt, ka „*visdziedošākās*” ir izrādījušās respondentu mātes – 23% respondentu atzīmēja, ka viņu māte dzied mājās viesībās vai karaoke un vēl 15% to, ka māte apmeklē pašdarbības kolektīvu (kori vai ansambli). To, ka viņu māte nedzied vispār, ir atbildējuši 62% aptaujāto. Par pārējiem ģimenes locekļiem šī atbilde („*nedzied*”) arī bijusi visbiežāk minētā: tētis nedzied – 81%, vecmāmiņa nedzied – 89%, vectēvs nedzied – 92%. Neviens respondents nav arī atzīmējis, ka kāds viņa ģimenes loceklis dzied profesionāli.

Līdz ar to šī pētījuma dati par dziedāšanas tradīcijām ģimenē tieši neaplicina kultūras kapitāla (šajā gadījumā – dziedāšanas tradīciju) nodošanu un mantošanu ģimenē.

7.2.4. Kultūras iemaņas un prasme

Ja par formālo kvalifikāciju ir uzskatīta muzikālā izglītības, tad kultūras iemaņas un prasmi varētu raksturot dziedāšanas pieredze konkrētajā korī un koros vispār. Aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts novērtēt savu apmierinātību ar kora repertuāru, novērtēt savu lomu repertuāra izvēles procesā, kā arī atzīmēt savu iecienītāko kora repertuāra žanru. Lai novērtētu, cik lielā mērā koristi cenšas paaugstināt savu zināšanu līmeni, viņiem arī tika pajautāts, kam viņi pievērs uzmanību, sākot mācīties jaunu skaņdarbu.

Aptaujas ietvaros jauniešiem tika uzdoti jautājumi par dziedāšanas ilgumu konkrētajā korī un arī citos koros pirms tam. *Šis un nākamais jautājums tika uzdots abiem koriem – gan Sōla, gan Skan.* Apkopojot respondentu atbildes uz jautājumu par dziedāšanas ilgumu korī, pētījuma vajadzībām tika izveidots jauns mainīgais – dziedāšanas ilgums mēnešos un aprēķināts vidējais dziedāšanas ilgumu abos koros. Kora Skan dalībniekiem tie ir divi gadi un divi mēneši. Savukārt Sōlā – trīs gadi. Tas nozīmē, ka Sōlas kolektīvā ir mazāka kadru mainība un arī lielāka pieredze dziedāt konkrētajā korī ar mazāk mainīgu kolektīvu.

Respondentiem jautājot par iepriekšējo pieredzi kordziedāšanā, tika iegūti šādi dati: no Sōlas dalībniekiem arī iepriekš ir dziedājuši 31 no 34 jauniešiem, savukārt Skan – 26 no 27. Tas nozīmē, ka kordziedāšanas procesu var uzskatīt par samērā ilgstošu, secīgu un, savā ziņā, tradicionālu.

Nākamie jautājumi tika uzdoti tikai kora Skan dziedātājiem.

Novērtējot savu apmierinātību ar kora repertuāru (jautājums: „*Vai tevi apmierina kora repertuārs?*”), lielākā daļa respondentu (93%) ir atbildējusi, ka kora repertuārs viņus kopumā apmierina (t.sk., „*pilnībā apmierina*” 22% un „*drīzāk apmierina*” 70%). Neviena aptaujātais nav izteicis viedokli, ka kora repertuārs viņu pilnībā neapmierina, tomēr 8% kora repertuārs drīzāk neapmierina. Tālāk sekoja jautājums „*Kurš izvēlas kora repertuāru tad, kad to nenosaka pasākuma raksturs un nav obligāto vai izlozēto skaņdarbu?*”. Šeit respondentu domas ir sadalījušās sekojoši: 59% aptaujāto pieņēma, ka koristi to dara kopīgi ar diriģentu (māksliniecisku vadītāju), 33% jauniešu atbildēja, ka tas ir tikai diriģentes ziņā, savukārt viens cilvēks (4%) uzskatījis, ka to izlemj paši dziedātāji.

Analizējot aptaujas datus, kuri ir iegūti, respondentiem uzdodot jautājumu „*Kad koris sāk mācīties jaunu skaņdarbu, vai Tu meklē papildus informāciju par to?*”, var secināt, ka papildus informāciju nemeklē 70% aptaujāto (atbilžu variants „*nē, pietiek ar to, ko jau zini un ko pastāsta diriģente*”). Tomēr, aptuveni 1/10 respondentu vairāk interesējas par skaņdarba autoru (15%) un skaņdarba vēsturi (11%). Vēl 11% interesējas par citām, ar skaņdarbu saistītām lietām: par „*akordu daudzveidību*” un „*izpildījuma veidu*”.

Raksturojot dziedātāju iecienītākos kora repertuāra žanrus (varēja atzīmēt vairākas atbildes), jāsecina, ka pirmo vietu pēc minēšanas biežuma daļa latviešu tautasdziesmas (t.s., to apdares) un populārā mūzika (abas atbildes ir minējuši 42% aptaujāto). Mūsdienu latviešu komponistu skaņdarbi ir pieminēti nedaudz retāk (39%). Vēl 27% aptaujāto koristu ir iecienījuši garīgos skaņdarbus. Vēl divi cilvēki pie varianta „*cita atbilde*” ir atzīmējuši „*citu tautu mūzika*” un „*nešķiro žanrus, patīk viss*”.

No iepriekš aplūkotiem jautājumiem var secināt, ka abu kora dalībniekiem ir izveidojušās samērā lielas iemaņas un arī pieredze, dziedot koros. Lielākajai daļai respondentu (57 no 61) ir iepriekšējā pieredze kordziedāšanā. Kora Skan dziedātāji pārsvarā ir apmierināti ar kora repertuāru un arī viņu viedokļi par iecienītākajiem žanriem no kora repertuāra ir diezgan vienoti – iecienītākie ir latviešu tautasdziesmas un to apdares, kā arī un populārā mūzika.

7.3. Sociālā kapitāla un kultūras kapitāla savstarpējā mijiedarbība

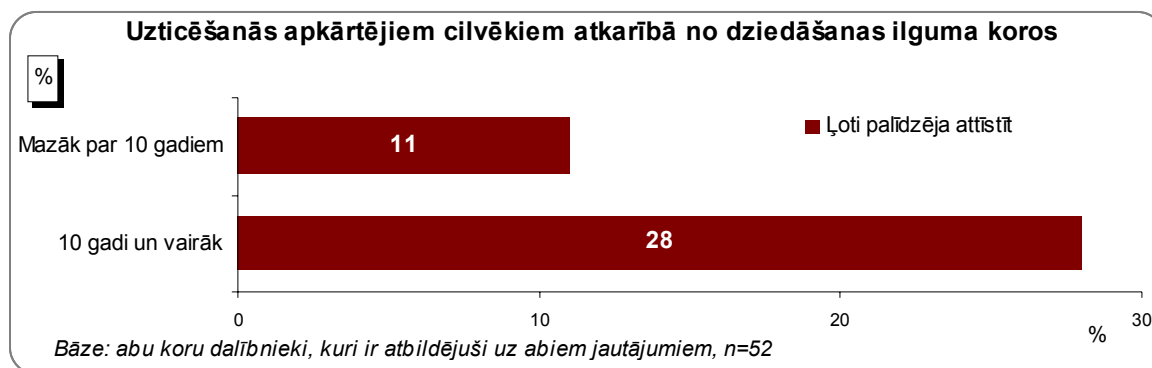
Lai veiktu sociālā un kultūras kapitāla aspektu salīdzinājumu un novērtēt, cik lielā mērā tie ir saistīti un mijiedarbojas savā starpā, tika izveidoti jaunie mainīgie, kuri raksturo sociāla un kultūras kapitāla aspektus. Šajā apakšnodaļā ar statistisko metožu palīdzību ir plānots pārbaudīt otro šī darba hipotēzi: *sociālais kapitāls un kultūras kapitāls mijiedarbojas abpusēji*.

Kultūras kapitāla raksturo vairāki aspekti, piemēram:

- dziedāšanas ilgums koros (cik ilgi respondents ir dziedājis koros kopumā);
- dziedāšanas tradīcijas ģimenē (vai kāds no vecākiem vai vecvecākiem dzied);
- muzikālā izglītība (vai respondents ir vai nav ieguvis muzikālo izglītību).

Tomēr, lai statistiskie rezultāti būtu precīzāki, būtu vēlams, lai respondentu skaits (bāze, n) ir pēc iespējas lielāks. Šajā gadījumā tas nozīmē, ka jāsalīdzina aspekti, kurus ir novērtējuši abu koru dalībnieki – visi respondenti. No minētajiem kultūras kapitāla aspektiem tikai viens – dziedāšanas ilgums koros – tika analizēts abu koru dalībnieku aptaujās. Tāpēc tieši tas tika izvēlēts statistiskās sakarības noskaidrošanā.

Sakrustojot mainīgos (dziedāšanas ilgums koros kopumā un sociālā kapitāla aspekti) un veicot Hi-kvadrāta testu (divu mainīgu sakritības pārbaude) ir iegūti dati, kuri liecina par to, ka sociālais un kultūras kapitāls mijiedarbojas, bet statistiski nozīmīgas atšķirības nav ievērojamas. Nozīmīgākā sakarība ir vērojama, salīdzinot dziedāšanas ilgumu koros kopumā (atbildes tika apkopotas divās grupās – dzied koros kopumā mazāk par 10 gadiem un ilgāk par 10 gadiem) un vienu no saliedējošā sociālā kapitāla aspektiem – „*uzticēšanās apkārtējiem cilvēkiem*”. Vērā tika ņemta atbildē „*ļoti palīdzēja attīstīt*”, jo tā vislabāk raksturo aspekta nozīmīgumu. Dati ir atspoguļoti nākamajā grafikā.



7.10. att. Saliedējošā sociālā kapitāla un kultūras kapitāla savstarpējā atkarība: uzticēšanās apkārtējiem cilvēkiem atkarībā no dziedāšanas ilguma koros.

Veicot Hi-kvadrāta testu šo mainīgo atkarības pārbaudei, izrādījās, ka tiem ir lielākā statistiskā nozīmība – jaunieši, kuri ilgāk dzied koros, biežāk ir atzīmējuši, ka dalība korī ir palīdzējusi attīstīt uzticēšanos apkārtējiem cilvēkiem.²

Pārējās atšķirības ir statistiski mazāk nozīmīgas. Rezultātu precizitāti ir negatīvi ietekmējis respondentu nelielais skaits un arī tas, ka sociālā kapitāla indikatori bija veidoti no vairākiem aspektiem.

Diemžēl ar šajā pētījumā iegūtiem datiem līdz galam nav izdevies kopumā ne apstiprināt, ne apgāzt darba otro hipotēzi. Var uzskatīt, ka tā ir daļēji apstiprinājusies. Veiktais pētījums un iegūtie dati ir ieskicējuši virzienu nākamajiem pētījumiem šajā jomā.

² SPSS vidē iegūti sekojošie dati, sakrustojot minētos mainīgos:

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14.369 ^a	4	.006
Likelihood Ratio	15.072	4	.005
Linear-by-Linear Association	8.383	1	.004
N of Valid Cases	61		

^a. 3 cells (33.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.92.

SECINĀJUMI

Dziedāšanas korī pieredze bieži tiek iesākta skolas koros, tomēr vairāki jaunieši turpina dziedāt arī augstskolu kolektīvos. Dziedāšana un līdzdalība koru kolektīvos ietekmē jauniešu kultūrizglītību un palīdz ne tikai attīstīt dziedāšanas prasmes, bet arī nodibināt sociālus kontaktus, paplašināt savus sociālos tīklus un arī iemācīties strādāt kolektīvā un respektēt citu kora dalībnieku viedokli.

Lai palīdzētu noskaidrot sociālā un kultūras kapitāla ietekmi uz darbību kolektīvā un piesaisti tam, šajā darbā uzmanība tika pievērsta divu augstskolu jauniešu koriem, kuru dalībnieku viedokļi ir palīdzējuši.

Sociālais kapitāls ir saites un sociālie kontakti, kas veidojas un tiek uzturēti starp cilvēkiem. Lai noskaidrotu, kādiem faktoriem ir svarīgāka loma dziedātāju piesaistē korim, respondentiem lūdza uzrakstīt trīs galvenās lietas, kuras viņiem visvairāk patīk saistībā ar dziedāšanu un dalību viņu korī. Pētījuma gaitā bija noskaidrots, ka tieši kolektīvs un tajā esošie kolēģi un draugi ir visbiežāk minētais atbilžu variants, turklāt, abos koros. Pati dziedāšana, mūzika un koru repertuārs ir piesaistes iemesls pusei respondentu.

Analizējot iespējamās aiziešanas no kora iemeslus, jāatzīmē, ka biežāk minētās atbildes ir bijušas „*laika trūkuma un dzīves prioritāšu maiņas dēļ (ja apprecētos, svarīgāks kļūtu darbs, izglītība, citu mērķu īstenošana)*” un „*dzīves vietas maiņas dēļ*” – tās nav saistītas ar kora iekšējo vidi un tajā notiekošiem procesiem, kas nozīmē, ka noteicoši ir citi, ārējie faktori.

Sociālā kapitāla perspektīva paredz, ka kolektīva locekļiem ir jābūt samērā vienādiem uzskatiem par dažādām dzīves vērtībām, jo uz tām balstās kopējās normas un likumi, pēc kuriem dzīvo visa grupa. Aptaujas dati liecina, ka vidēji vissvarīgākās koru dalībniekiem ir ģimene, pašizpaušme un izglītība. Vērtības, kuras respondenti vidēji atzina par mazāk svarīgām ir līdzdalība, tradīcija un valstiskums. Savukārt, par pašizpaušmi, labklājību un izklaidi aptaujātiem koru dalībniekiem ir bijuši visvienotākie uzskati.

Šajā pētījumā sociālais kapitāls ir aplūkots individuālajā līmenī. Tādā gadījumā saliedējošais sociālais kapitāls ir definējams kā prasmes un spējas, ko katrs grupas dalībnieks individuāli ir attīstījis, līdzdarbojoties grupā, šajā konkrētajā gadījumā – dziedot korī. Pētījums parādījis, ka saliedējošā sociālā kapitāla izpaušme korī ir skaidri redzama un šis sociālā kapitāla veids spēlē nozīmīgu lomu koristu pilnveidošanās procesā.

Līdzīgi, kā par saliedējošo sociālo kapitālu, arī par vienojošo sociālo kapitālu tika izveidots saraksts ar vairākiem iespējamiem ieguvumiem no dalības korī. Tika pieņemts, ka

individuālajā līmenī vienojošais kapitāls sniedz labumus tādās jomās un sfērās, kā labklājības uzlabošana, darba vietas meklēšana un izglītības līmeņa paaugstināšana, kas varētu būt sekundāri ieguvumi no dalības mākslinieciskajā kolektīvā. Dalība kori ir „*loti*” vai „*samērā daudz*” palīdzējusi uzlabot situāciju tādās jomās, ka iepazīšanās ar jauniem cilvēkiem, labu draugu atrašana, vērtīgu kontaktu nodibināšana, iespēja radoši izpausties un izglītības līmeņa uzlabošana

Viena no pētījuma hipotēzēm ir *saliedējošais sociālais kapitāls jauniešu koru darbībā ir nozīmīgāks nekā vienojošais sociālais kapitāls*. Lai to pārbaudītu, tika izveidoti divi jauni mainīgie – saliedējošā un vienojošā kapitāla indeksi. Katram aspektam no abām mainīgo grupām tika izrēķināta vidējā vērtība. Indeks, kas raksturo saliedējošo sociālo kapitālu, ir 1.73, savukārt vienojošajam sociālajam kapitālam tas ir 2.09. (atbilžu skala ir bijusi no 1 līdz 3, kur 1 – „*loti palīdzēja uzlabot*”, bet 3 – „*nemaz nepalīdzēja uzlabot*”, no kā var secināt, ka, jo lielāka ir indeksa vērtība, jo zemāka ir attiecīgā aspekta nozīme un vērtējums koru dalībnieku vidū.) No tā var secināt, ka saliedējošā sociālā kapitāla nozīme ir lielāka un pirmā hipotēze ir apstiprinājusies.

Kultūras kapitāls tika analizēts pēc sekojošiem faktoriem: zināšanas par mākslu un kultūru, kultūras gaumes un preferences, kultūras iemaņas un prasme un formālā kvalifikācija.

Pašlaik Latvijā mūzikas stundas pamatskolās ir obligātais priekšmets, bet vidusskolās – pēc izvēles. Tāpēc, tika pieņemts, ka pamatzināšanas mūzikas jomā ir visiem respondentiem (pamatskolas kursa mūzikā līmenī, dažiem arī vidusskolas). Jāsecina, ka pusei respondentu ir formālā kvalifikācija kultūras nozarē. Un kaut arī praksē pārējiem jauniešiem ir liela pieredze dziedāšanā kori vai, piemēram, ansambļos, šī pieredze nevar tikt atzīta par akadēmisko kvalifikāciju, jo nebalstās uz teorētiskajām zināšanām.

Kultūras kapitāls iekļauj zināšanas kultūras jomā, bet par zināšanām var uzskatīt arī sekošanu līdzī jaunumiem un aktivitātēm kultūras piedāvājuma un patēriņa laukā. Respondentu atbildes liecina, ka viņi diezgan aktīvi interesējas par dažādām kultūras jomām un arī samērā aktīvi apmeklē dažādus kultūras pasākumus, tādā veidā arī papildinot savas kultūras zināšanas, t.i., arī kultūras kapitāla līmeni.

Kultūras kapitāla teorija paredz tā mantošanu un nodošanu ģimenē. Lai pārbaudītu, vai koristu ģimenēs ir dziedāšanas tradīcijas (ko viņi varētu mantot no vecākiem vai vecvecākiem), respondentiem lūdza sniegt ziņas par saviem ģimenes locekļiem – vai tie dzied mājas viesībās vai karaoke, apmeklē pašdarbības kolektīvu (kori vai ansambli), dzied profesionāli, vai nedzied vispār. Apkopojot rezultātus, var secināt, ka „*visdziedošākās*” ir izrādījušās respondentu mātes

Par visiem ģimenes locekļiem atbilde „*nedzied*” bijusi visbiežāk minētā. Neviens respondents nav arī atzīmējis, ka kāds viņa ģimenes loceklis dzied profesionāli. Līdz ar to šī pētījuma dati par dziedāšanas tradīcijām ģimenē tieši neapliecina kultūras kapitāla (šajā gadījumā – dziedāšanas tradīciju) nodošanu un mantošanu ģimenē – pieņemumu, ko autore bija izvirzījusi.

Aptaujas rezultāti liecina, ka abu koru dalībniekiem ir izveidojušās samērā lielas iemaņas un arī pieredze, dziedot koros. Lielākajai daļai respondentu (57 no 61) ir iepriekšējā pieredze kordziedāšanā. Tas nozīmē, ka kordziedāšanas procesu var uzskatīt par samērā ilgstošu, secīgu un, savā ziņā, tradicionālu. Kora Skan dziedātāji pārsvarā ir apmierināti ar kora repertuāru un arī viņu viedokļi par iecienītākiem žanriem no kora repertuāra ir diezgan vienoti – iecienītākie ir latviešu tautasdziesmas un to apdares, kā arī un populārā mūzika.

Lai pārbaudītu otro hipotēzi (sociālais kapitāls un kultūras kapitāls mijiedarbojas abpusēji), tika pielietota statistiskās analīzes metode - Hi-kvadrāta tests. Veicot pārbaudi, izrādījās, ka vienīgā statistiski nozīmīga sakarība ir šāda: jaunieši, kuri ilgāk dzied koros, biežāk ir atzīmējuši, ka dalība korī ir palīdzējusi attīstīt uzticēšanos apkārtējiem cilvēkiem.

Diemžēl ar šajā pētījumā iegūtiem datiem līdz galam nav izdevies kopumā ne apstiprināt, ne apgāzt darba otro hipotēzi. Var uzskatīt, ka tā ir daļēji apstiprinājusies.

Veiktais pētījums un iegūtie dati ir ieskicējuši virzienu nākamajiem pētījumiem šajā jomā. Sociālā un kultūras kapitāla mijiedarbība ir interesants jautājums no socioloģiskā skatījumā un šī jautājuma pētīšana noteikti ir jāturpina. Iespējams, turpmāk, pētot dažādu kapitālu savstarpējās mijiedarbības jautājumus, jāpielieto arī kvalitatīvās metodes, bet varbūt, pamatojoties uz jau iegūtajiem rezultātiem, būtu iespējams pilnveidot un uzlabot instrumentāriju un turpināt pētīt šos jautājumus kvantitatīvi.

PATEICĪBAS

Izsaku pateicību šī bakalaura darba vadītājam profesoram Tālim Tisenkopfam par sadarbību, vērtīgiem padomiem un sniegtiem zinātniskiem materiāliem.

Paldies par atsaukumi un sadarbību šī pētījuma respondentiem - kora Sōlā vadībai un dalībniekiem, īpaši Līvai Mednei, kā arī kora Skan dziedātājiem, diriģentei Irēnai Zelčai un kormeistarei Marikai Rolmanei. Pateicos par informāciju un palīdzību Leldei Caunei.

Gribu izteikt pateicību Ievai Strodei par grāmatām un vērtīgiem padomiem. Atzinīgi vērtēju arī Ilzes Lāces palīdzību. Liels paldies Zandai Rutkovskai par palīdzību un atbalstu visā šī darba tapšanas laikā.

Paldies maniem īstiem draugiem – Zanei, Kristapam un Anetei par padomiem un mīļš paldies Mārīņam Smiltniekam-Jankovskim par atbalstu un sniegto palīdzību.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Izmantotā literatūra

1. **Barker, C.** *The SAGE dictionary of cultural studies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2004. p. 283
2. **Bryman, A.** *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press, 2004. p.300
3. **Bourdieu, P.** *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*
4. **Bourdieu, P.** *The field of cultural production: essays on art and literature* Cambridge, UK: Polity, 1993. p.323
5. **Bourdieu, P., Wacquant, L. J.D.** *An invitation to reflexive sociology* Cambridge: Polity Press, 1996. p. 119.
6. **Burdjē, P.** *Praktiskā jēga* Rīga: Omnia Mea, 2004. 397 lpp.
7. **Edles, L.D.** *Cultural sociology in practice* Oxford: Blackwell, 2002. p.265
8. **Erikson, E.** *Identity: youth and crisis*. New York: W.W. Norton & Co, 1968. p.336
9. **Granovetter, M.** Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology* 1985, 91:3. pp. 481 – 510
- 10.
11. **Koroļeva, J., Rungule, R., Sebre, S., Trapenciēre, I.** *Latvijas jaunatnes socioloģisks portrets*. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 1999. 251 lpp.
12. **Putnam R.** *Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster, Inc, 2002. p.280
13. **Smith, P.** *Cultural theory: an introduction*. Oxford: Blackwell, 2001. p.268
14. **Schuller, T.** *Reflections on the Use of Social Capital, Review of Social Economy*, Vol LXV, No. 1, March 2007, pp. 12 – 28
15. **Tisenkopfs, T., Lace, I., Mierina, I.** *Building on Social Capital*, 2007.g. 27 lpp. (Nepublicēts)
16. **Woolcock N., Narayan D.** *Social Capital: Implications for Development Theory, Research and Policy*. [tiešsaiste] World Bank Research Observer, Vol. 15 (2), 2000. pp. 225 – 249.
17. **Добренъков, В., Кравченко, А.** *Фундаментальная социология. Социальная структура*. Том V. Москва: ИНФРА-М, 2004. с.1094
18. **Фукуяма, Ф.** *Великий разрыв*. Москва: Издательство АСТ, 2003. с.474
19. **Ядов, В.А.** *Стратегия социологического исследования*. Москва: Добросвет, 1998. с. 595

Izmantotie interneta resursi un informācijas avoti

20. *XXIV Vispārējo latviešu Dziesmu un XIV Deju svētku mājas lapa* [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
http://www.dziesmusvetki2008.lv/index.php?1&47&view=news-detail&news_id=462&cat_id=1
21. **Bourdieu, P.** *The Forms of Capital*, 1986. [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
22. **Cassidy, M. F., Narayan, D.** *A Dimensional Approach to Measuring Social Capital: Development and Validation of a Social Capital Inventory Current Sociology*. [tiešsaiste] *Current Sociology*, 2001, Vol 49. p.59 – 102 [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā: <http://csi.sagepub.com/cgi/reprint/49/2/59>
23. **Coleman, J. S.** *Social Capital in the Creation of Human Capital*. [tiešsaiste] *The American Journal of Sociology*, Vol. 94. [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
<http://econ.tau.ac.il/papers/publicf/Zeltzer2.pdf>
24. **Clift, S.M., Hancox, G.** *The perceived benefits of singing: findings from preliminary surveys of a university college choral society*. [tiešsaiste] *The Journal of The Royal Society for the Promotion of Health*; December 2001, 121 (4), pp.248-256 [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā: <http://rsh.sagepub.com/cgi/content/abstract/121/4/248>
25. **Tisenkopfs, T., Daugavietis, J., Lāce, I., Sūna, L., Locika, K., Grundšteine, L.** *Dziesmu un deju svētki mainīgā sociālā vidē* [tiešsaiste] Rīga: LU SPPI, 2008. [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
http://www.integracija.gov.lv/doc_upl/Dziesmu%20svetki.pdf
26. **Fukuyama, F.** *Social Capital and Civil Society* [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
<http://www.imf.org/External/Pubs/FT/seminar/1999/reforms/fukuyama.htm#I>
27. **Langston, T. W., Barrett M. S.** *Capitalizing on community music: a case study of the manifestation of social capital in a community choir* [tiešsaiste] *Research Studies in Music Education* 2008; 30: p.118 – 138 [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
<http://rsm.sagepub.com/cgi/reprint/30/2/118>
28. Latvijas Kultūras akadēmijas jauniešu koris "SŌLA" [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā: <http://gribudziedat.lv/?body=11>
29. **Meņšikovs, V.** *Kapitāls socioloģiskajā aspektā: pētījuma teorētiskais pamatojums un operacionālie parametri* [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā:
http://dukonference.lv/raksti_pdf/Menshikovs+.pdf

30. **Nooteboom, B.** *Social Capital, Institutions and Trust* [tiešsaiste] Review on Social Economy, Vol. LXV, No. 1, 03.2007. pp. 31 [atsauce 08.05.2009].
<http://dx.doi.org/10.1080/00346760601132154>
31. Sage Journal Online [atsauce 14.12.2008]. Pieejams internetā:
<http://online.sagepub.com/>
32. *Sociālā kapitāla definīcijas literatūrā* [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā: http://www.analytictech.com/networks/definitions_of_social_capital.htm
33. Valmieras kultūras centra un Vidzemes augstskolas jauniešu koris „Skan” [tiešsaiste] [atsauce 08.04.2009]. Pieejams internetā: <http://gribudziedat.lv/?body=110>
34. **Warde, A., Tomlinson, M., McMeekin, A.** *Expanding Tastes?: Cultural Omnivorousness & Social Change in the UK* [tiešsaiste] [atsauce 08.05.2009]. Pieejams internetā: <http://www.cric.ac.uk/cric/Pdfs/dp37.pdf>

Citi informācijas avoti

35. **Dukāta, D.** *Jaunā Rīgas teātra un Latvijas Nacionālā teātra skatītāju – jauniešu kultūras kapitāla analīze* [Bakalaura darbs] LU SZF, Rīga: 2007, 60 lpp.
36. **Kovaļova, N.** *Sociālā kapitāla perspektīva: Jauniešu dziedāšana korī. Koris Sōla* [Kursa darbs] LU SZF, Rīga: 2008, 39 lpp. (nepublicēts)

PIELIKUMI

Kora „Sōla” aptaujā izmantotā anketa

Labvakar! Lūdzu, atbildi uz jautājumiem, izsakot savu viedokli un pastāstot par savu pieredzi!
Aptauja ir anonīma - Tev nav jānorāda savs vārds un uzvārds, un iegūtie dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā. Lūdzu, apvelc vajadzīgo atbilžu variantu un ieraksti savas domas, kur tas tiek prasīts.

1. Lūdzu, uzraksti, 3 galvenās lietas, kas Tev visvairāk patīk saistībā ar dziedāšanu un dalību šajā korī „Sōla”!

1. _____
2. _____
3. _____

2. Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi atklāt sevī vai attīstīt zemāk minētas prasmes un spējas?

(Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		Ļoti palīdzēja attīstīt	Samērā daudz palīdzēja attīstīt	Nemaz nepalīdzēja attīstīt
1	Prasmi rast kompromisu	1	2	3
2	Prasmi veidot, uzturēt attiecības ar citiem cilvēkiem	1	2	3
3	Prasmi strādāt kolektīvā	1	2	3
4	Pašdisciplīnu	1	2	3
5	Uzticēšanās apkārtējiem cilvēkiem	1	2	3
6	Dziedāšanas prasmju uzlabošanu	1	2	3
7	Prasmi risināt konfliktu kolektīvā	1	2	3
8	Spēju pārvarēt bailes no uzstāšanās	1	2	3
9	Citas prasmes (<i>uzraksti, kādas!</i>)	1	2	3

3. Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi uzlabot situāciju šajās jomās? (Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		Ļoti palīdzējusi	Samērā daudz palīdzējusi	Nemaz nav palīdzējusi
1	Radoši izpausties	1	2	3
2	Iepazīties ar jauniem cilvēkiem	1	2	3
3	Uzlabot ekonomisko labklājību	1	2	3
4	Nodibināt vērtīgus kontaktus	1	2	3
5	Atrast darbu	1	2	3
6	Uzlabot izglītības līmeni	1	2	3
7	Atrast labus draugus	1	2	3
8	Atrast savu otro pusīti (draugu/ draudzeni)	1	2	3
9	Cits (<i>uzraksti, kas!</i>)	1	2	3

4. Cik svarīgas Tev ir šīs vērtības? Lūdzu, novērtē savu attieksmi 10 ballu skalā, kur ‘1’ nozīmē – ‘nemaz nav svarīgs’, ‘10’ – ‘ļoti svarīgs’! (Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		1 – nemaz nav svarīgs	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – ļoti svarīgs
1	Labklājība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Saskarsme	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Darbs	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	Māksla	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5	Līdzdalība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	Jaunrade	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	Ģimene	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8	Valstiskums	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	Izklaide	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	Tradīcija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	Izglītība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12	Svētki	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13	Pašizpaušme	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

5. Kā Tu raksturotu savu kora mēģinājumu apmeklējumu pēdējo trīs mēnešu laikā?

Apmeklēju visus mēģinājumus	1
Izlaidu 1-2 mēģinājumus	2
Izlaidu 3-6 mēģinājumus	3
Izlaidu vairāk par 6 mēģinājumiem	4

6. Cik koncertos pēdējo trīs mēnešu laikā Tu esi piedalījies?

Visos	1
Izlaidu 1 koncertu	2
Izlaidu 2 un vairāk koncertus	3
Neesmu piedalījies koncertos	4

7. Cik sen Tu dziedī šajā korī? (ja neatceries precīzi, lūdzu, ieraksti aptuveni!)

___ gadi un ___ mēneši

8. Vai iepriekš Tu esi dziedājis citos koros? Ja jā, tad ieraksti, lūdzu, cik ilgi!

Jā, (ieraksti mēnešu vai gadu skaitu!)	1

Nē	2

9. Cik, Tavuprāt, viegli vai grūti bija kļūt par kora Sōla dalībnieku (atrst informāciju, iziet atlasi)?

Ļoti viegli	1
Drīzāk viegli	2
Drīzāk sarežģīti	3
Ļoti sarežģīti	4

10. No kurienes Tu uzzināji par šo kori? (tikai viena atbilde)

No draugiem, paziņām	1
No radniekiem	2
Dzirdēji kora uzstāšanos koncertos, pasākumos	3
No afišas par uzņemšanu	4
Citā veidā (ieraksti, kādā!)	8
.....	

11. Kādu iemeslu dēļ Tu varētu iet prom no „Sōlas”?

Un tagad vēl daži jautājumi par Tevi!

X1. Tavs vecums (pilni gadi):

X2. Tavs dzimums:

- Sieviete
- Vīrietis

X3. Vai Tu pašlaik mācies vai studē? (tikai viena atbilde)

Mācos	1	Pārej pie jautājuma X3.1.
Studēju	2	Pārej pie jautājuma X3.2.
Nemācos un nestudēju	3	Pārej pie jautājuma X4.

X3.1. Kurā klasē? _____

X3.2. Kurā kursā? _____

X4. Vai Tu pašlaik strādā algotu darbu? (atzīmē visas iespējamās atbildes)

Jā, strādāju pilnu slodzi	1	Pārej pie jautājuma X4.1.
Jā, strādāju pusslodzi	2	
Jā, strādāju gadījuma darbos	3	
Nē, nestrādāju	4	

X4.1. Cik ilgu laiku Tu jau savieno strādāšanu un dziedāšanu korī? _____

Paldies par piedalīšanos aptaujā!

Kora „Skan” aptaujā izmantotā anketa

Aptaujas anketa

Labvakar! Lūdzu, atbildi uz jautājumiem, izsakot savu viedokli un pastāstot par savu pieredzi!
Aptauja ir anonīma - Tev nav jānorāda savs vārds un uzvārds, un iegūtie dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā. Lūdzu, apvelc vajadzīgo atbilžu variantu un ieraksti savas domas, kur tas tiek prasīts un seko līdzi norādēm.

1. Lūdzu, uzraksti, 3 galvenās lietas, kas Tev visvairāk patīk saistībā ar dziedāšanu un dalību korī „Skan”!

1. _____
2. _____
3. _____

2. Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi atklāt sevī vai attīstīt zemāk minētas prasmes un spējas? (Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		Ļoti palīdzēja attīstīt	Samērā daudz palīdzēja attīstīt	Nemaz nepalīdzēja attīstīt
1	Prasmi rast kompromisu	1	2	3
2	Prasmi veidot, uzturēt attiecības ar citiem cilvēkiem	1	2	3
3	Prasmi strādāt kolektīvā	1	2	3
4	Pašdisciplīnu	1	2	3
5	Uzticēšanās apkārtējiem cilvēkiem	1	2	3
6	Dziedāšanas prasmju uzlabošanu	1	2	3
7	Prasmi risināt konfliktu kolektīvā	1	2	3
8	Spēju pārvarēt bailes no uzstāšanās	1	2	3
9	Citas prasmes (<i>uzraksti, kādas!</i>)	1	2	3

3. Vai dalība korī Tev ir palīdzējusi uzlabot situāciju šajās jomās? (Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		Ļoti palīdzējusi	Samērā daudz palīdzējusi	Nemaz nav palīdzējusi
1	Radoši izpausties	1	2	3
2	Iepazīties ar jauniem cilvēkiem	1	2	3
3	Uzlabot ekonomisko labklājību	1	2	3
4	Nodibināt vērtīgus kontaktus	1	2	3
5	Atrast darbu	1	2	3
6	Uzlabot izglītības līmeni	1	2	3
7	Atrast labus draugus	1	2	3
8	Atrast savu otro pusīti (draugu/ draudzeni)	1	2	3
9	Cits (<i>uzraksti, kas!</i>)	1	2	3

4. Kad koris sāk mācīties jaunu skaņdarbu, vai Tu meklē papildus informāciju par to? (*iespējamās vairākas atbildes*)

Jā, vairāk interesējies par autoru	1
Jā, vairāk interesējies par skaņdarba vēsturi	2
Jā, interesējies par ko citu, saistībā ar jaunu skaņdarbu (<i>ieraksti, par ko!</i>)	3
Nē, pietiek ar to, ko jau zini un ko pastāsta diriģente	4

5. Cik svarīgas Tev ir šīs vērtības? Lūdzu, novērtē savu attieksmi 10 ballu skalā, kur '1' nozīmē – 'nemaz nav svarīgs', '10' – 'joti svarīgs'! (Lūdzu, atzīmē vienu atbildi katrā rindiņā)

		1 – nemaz nav svarīgs	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – ļoti svarīgs
1	Labklājība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Saskarsme	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Darbs	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	Māksla	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5	Līdzdalība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	Jaunrade	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	Ģimene	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8	Valstiskums	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	Izklaide	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	Tradīcija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	Izglītība	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12	Svētki	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13	Pašizpaušme	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6. Cik sen Tu dziedī korī Skan? (ja neatceries precīzi, lūdzu, ieraksti aptuveni!)

___ gadi un ___ mēneši

7. Vai iepriekš Tu esi dziedājis citos koros? Ja jā, tad ieraksti, lūdzu, cik ilgi!

Jā, (ieraksti mēnešu vai gadu skaitu!)	1
.....	
Nē	2

8. Cik, Tavuprāt, viegli vai grūti bija kļūt par kora Skan dalībnieku (atrast informāciju, iziet atlasī)?

Ļoti viegli	1
Drīzāk viegli	2
Drīzāk sarežģīti	3
Ļoti sarežģīti	4

9. No kurienes Tu uzzināji par kori Skan? (tikai viena atbilde)

No draugiem, paziņām	1
No radniekiem	2
Dzirdēji kora uzstāšanos koncertos, pasākumos	3
Iestājos Vidzemes Augstskolā	4
Citā veidā (ieraksti, kādā!)	8
.....	

10. Vai aicini pazīstamos cilvēkus apmeklēt koncertus, kuros uzstājas koris „Skan”?

Jā, vienmēr	1
Dažkārt	2
Nē, nekad, jo	3
.....	

11. Vai kādreiz esi aicinājis/-usi draugus, paziņas kļūt par kora „Skan” dalībniekiem?

Jā	1
Nē, jo.....	2

12. Vai tev apmierina kora repertuārs?

Pilnībā apmierina	1
Drīzāk apmierina	2
Drīzāk neapmierina	3
Pilnīgi neapmierina	4

13. Kādi skaņdarbi no kora repertuāra tev patīk vislabāk? (iespējamās vairākas atbildes)

Latviešu tautas dziesmas un to apdares	1
Mūsdienu latviešu komponistu skaņdarbi	2
Klasiskās mūzikas skaņdarbi	3
Garīgie skaņdarbi	4
Popmūzikas skaņdarbi un to apdares	5
Cits žanrs (lūdzu, ieraksti, kāds).....	6

14. Kurš izvēlas kora repertuāru tad, kad to nenosaka pasākuma raksturs un nav obligāto vai izlozēto skaņdarbu?

Paši dziedātāji	1
Mākslinieciskā vadītāja (diriģente)	2
Kopīgi	3
Cits variants (<i>lūdz, ieraksti, kas</i>)	
.....	

15.1. Par aktualitātēm kurās kultūras jomās Tu interesējies visvairāk? (iespējamās vairākas atbildes)

15.2. Kādus pasākumus esi apmeklējis/-usi pēdējo trīs mēnešu laikā? (iespējamās vairākas atbildes)

	15.1. Interesējos par aktualitātēm šajā jomā	15.2. Esmu apmeklējis/-usi kādu pasākumu pēdējo 3 mēnešu laikā
Populārā mūzika	1	1
Klasiskā mūzika	2	2
Tautas mūzika	3	3
Kino	4	4
Teātris	5	5
Balets	6	6
Opera	7	7
Cits (<i>lūdz, ieraksti, kas!</i>)	8	8
.....		

16. Vai tavā ģimenē kāds aizraujas ar dziedāšanu (piem., dzied mājas viesībās, apmeklē pašdarbības kolektīvu, dzied profesionāli u.tml.)? Lūdz, atzīmē atbildi katrā rindiņā!

	dzied mājas viesībās vai karaoke	apmeklē pašdarbības kolektīvu (kori vai ansambli)	dzied profesionāli	Nedzied/ ģimenē nav tāda cilvēka
1. Māte	1	2	3	4
2. Tēvs	1	2	3	4
3. Vecmāmiņa	1	2	3	4
4. Vectēvs	1	2	3	4
5. Cits radnieks	1	2	3	4
.....				

17. Kādu iemeslu dēļ Tu varētu iet prom no kora Skan?

Un tagad vēl daži jautājumu par Tevi!

X1. Tavs vecums (pilni gadi):

X2. Tavs dzimums:

- Sieviete
- Vīrietis

X3. Vai Tu pašlaik mācies vai studē? (tikai viena atbilde)

Mācos	1	<i>Pārej pie jautājuma X3.1.</i>
Studēju	2	<i>Pārej pie jautājuma X3.2.</i>
Nemācos un nestudēju	3	<i>Pārej pie jautājuma X4.</i>

X3.1. Kurā klasē? _____

X3.2. Kurā kursā? _____

X4. Vai Tu pašlaik strādā algotu darbu? (atzīmē visas iespējamās atbildes)

Jā, strādāju pilnu slodzi	1	<i>Pārej pie jautājuma X4.1.</i>
Jā, strādāju pusslodzi	2	
Jā, strādāju gadījuma darbos	3	
Nē, nestrādāju	4	

X5. Kāds ir tavs muzikālās izglītības līmenis? (atzīmē visas iespējamās atbildes!)

Nav muzikālās izglītības	1
Mūzikas skolas diploms	2
Diploms par profesionālo vidējo izglītību mūzikā	3
Diploms par augstāko izglītību mūzikā	4
Cita atbilde	5

Paldies par piedalīšanos aptaujā!

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Sociālā un kultūras kapitāla perspektīvas. Kordziedāšana jauniešu vidū. Koru „Sōla” un „Skan” piemērs” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Nataļja Kovaļova _____ 25.05.2009.
/paraksts/

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesors Dr.soc. Tālis Tisenkopfs _____
/paraksts/

Recenzents: Jānis Daugavietis _____
/paraksts/

Darbs iesniegts Socioloģijas bakalaura studiju nodaļā 25.05.2009.

Metodiķe: Arita Skarnele _____
/paraksts/

Darbs aizstāvēts kursa darba gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____. _____.2009. prot. Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs: Mareks Niklass _____
/paraksts/